

Polisi Diogelu ac Amddiffyn Plant Gwasanaethau Addysg ac Ysgolion

2026 – 2027

Ysgol Llanfair Dyffryn Clwyd

Personél Diogelu a Rhifau Cyswllt

Llywodraethwr gyda chyfrifoldeb dros Ddiogelu: Ceri Lewis

Pennaeth: Geraint Rowe

Unigolyn Diogelu Dynodedig: Geraint Rowe

Dirprwy Unigolyn Diogelu: Fflur Williams

2il Ddirprwy Unigolyn Diogelu:

3ydd Dirprwy Unigolyn Diogelu:

Swyddog Diogelu'r Gwasanaethau Addysg: Mr. Wayne Wheatley

Wayne.Wheatley@denbighshire.gov.uk

01824 708064

Dyddiad adolygu	September 2026
Awdur	DCC
Dyddiad cytuno gan Pennaeth	1 October 2026
Dyddiad cytuno gan y Corff Llywodraethol	26 November 2026
Llofnod Penaeth:	Geraint Rowe
Llofnod Arweinydd Diogelu Plant:	Ceri Lewis
Llofnod Cadeirydd y Llywodraethwyr:	Geraint Lewis-Jones
Mae'r dogfen yma ar gael yn Saesneg.	

Cynnwys

Rhagair

Cyd-destun Atodol

1. Disgrifiad o'r ysgol
2. Rhagarweiniad
    - 2.1 Cyflwyniad i Ddiogelu
    - 2.2 Adrodd a Chofnodi
3. Prif Rwymedigaethau Diogelu'r Awdurdod Lleol
4. Rhwymedigaethau Diogelu Ysgolion
    - 4.1 Y Corff Llywodraethu
    - 4.2 Y Pennaeth
    - 4.3 Yr Unigolyn Diogelu Dynodedig
    - 4.4 Pob aelod o staff
5. Gwasanaeth Plant
6. Dyletswydd Atal
7. Gweithdrefnau
8. Cymorth
9. Plant ag Anghenion Arbennig / Ychwanegol (ADY)
10. Cefnogi Staff
11. Honiadau a wneir yn erbyn Aelodau o Staff
12. Recriwtio mwy diogel
13. Diogelwch Safle'r Ysgol
14. Bwrdd Diogelu Plant Gogledd Cymru (BDPGC) Sir Ddinbych
15. Cydraddoldeb ac Amrywiaeth
16. Cyfrinachedd a Rhannu Gwybodaeth

17. Polisïau Cysylltiedig (Mae'n rhaid i bob polisi gael ei ddarllen a'i ddilyn gyda'r polisi hwn)
    17.1 Awdurdod Lleol Polisïau'r Ysgol - www.denbighshire.gov.uk

18. Cydymffurfio â'r Polisi hwn

Atodiadau

Atodiad A - Diffiniadau o Ddiogelu

Atodiad B - Categorïau o Berygl o Niwed

Atodiad C - Dangosyddion Niwed

Atodiad D - pan fydd plentyn yn datgelu gwybodaeth am blentyn arall

Atodiad E - Cofnod o Gontractwyr/Ymwelwyr Dyddiol

Atodiad F - Rhannu Gwybodaeth

Atodiad G - Strategaeth Hyfforddiant Diogelu Addysg

Atodiad H - Manylion Cyswllt Porth y Gwasanaethau Plant

Desg Gymorth y Gwasanaeth Lles Addysg: **01824 708064**

Y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd (CFS) Y Porth Plant: **01824 712200**
Dylid anfon pob atgyfeiriad at: cfsgateway@denbighshire.gov.uk

Tîm Dyletswydd Argyfwng Tu Allan i Oriau Swyddfa: **0345 0533116**

Gwasanaethau Plant a Theuluoedd: Dydd Llun i ddydd Iau 9.00 am – 5.00 pm; Dydd Gwener 9.00 am – 4.30 pm. Mae rhif y Tîm Dyletswydd mewn Argyfwng ar gyfer gyda'r nos a phenwythnosau.

Yr Uned Ddiogelu ac Adolygu: **01824 708391**

D.S. Bydd gan bob aelod o staff fynediad i'r polisi hwn, sydd i'w weld ar y platfform SharePoint drwy Hwb a bydd pob aelod o staff yn llofnodi i ddweud eu bod wedi darllen a deall y cynnwys.

Defnyddiwch eich cyfeiriad e-bost Hwb i gael mynediad i SharePoint.

Rhagair

Mae'n rhaid i'r polisi hwn gael ei fabwysiadu gan gyrff llywodraethu ysgolion a'i adolygu bob blwyddyn. Mae'n rhaid i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgolion, gwasanaethau addysg, a phob aelod o staff sicrhau eu bod yn darllen, yn deall, ac yn cyflawni eu dyletswyddau diogelu ac adrodd dan Adran 175 Deddf Addysg 2002 a Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

Mae diogelu'n fwy na dyletswydd statudol yn unig; mae'n gyfrifoldeb a rennir ac yn ymrwymiad i ddeall bywyd pob plentyn wrth iddynt ei brofi.

Mae'r polisi hwn yn nodi sut mae **Ysgol Llanfair Dyffryn Clwyd** yn diogelu a hyrwyddo lles pob dysgwr sy'n adlewyrchu sawl agwedd ar y ddysg a'r hyfforddiant y mae staff yn eu cael i ddiwallu anghenion plant yn ein gofal.

Cyd-destun Atodol

"Sut mae pethau ar gyfer y plentyn hwn"

Anaml iawn y mae plant yn profi pryderon diogelu fel digwyddiadau unigol. Mae eu profiadau bywyd yn aml wedi'u llywio gan effaith gronnol trallod, trawma, esgeulustod, camdriniaeth, gwahaniaethu, tlodi, amgylchiadau teuluol neu gamfanteisio. Er y gallai digwyddiadau unigol arwain at gyfranogiad proffesiynol, mae'n rhaid i brofiad dyddiol y plentyn lywio ein dealltwriaeth, asesiad ac ymateb.

Mae'r polisi hwn yn cydnabod fod plant yn cyfathrebu mewn sawl ffordd wahanol. Bydd rhai yn datgelu eu profiadau'n uniongyrchol; ni fydd hyn yn wir i bawb. Gall ymddygiad, lles emosiynol, perthnasoedd, ymddangosiad corfforol, newidiadau o ran ymgysylltu a phatrymau dros amser, gynrychioli ymgais plentyn i gyfathrebu fod rhywbeth o'i le. Mae'n rhaid i ni ymrwymo i edrych y tu hwnt i'r ymddygiadau amlwg, gwrando'n ofalus ar yr hyn mae'r plant yn ei ddweud ac arsylwi'r hyn nad ydynt efallai yn gallu ei fynegi drwy eiriau yn unig. Mae Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn yn cadarnhau hawl pob plentyn i ddiogelwch, i gyfranogi, ac i leisio eu barn ar bob mater sy'n effeithio arnynt. Mae'r egwyddorion hyn yn tanategu'r polisi hwn.
Mae'r hyn a ddysgir o Adolygiadau Ymarfer Plant yn parhau i'n hatgoffa bod diogelu yn fwy effeithiol pan mae gweithwyr proffesiynol yn parhau i fod yn broffesiynol chwilfrydig,

gweithio ar y cyd, herio'n barchus, rhannu gwybodaeth yn briodol a chynnal ffocws diysgog ar brofiad bywyd y plentyn. Yn rhy aml, mae adolygiadau'n dangos bod cyfleoedd i ddiogelu plant wedi cael eu colli oherwydd bod gweithwyr proffesiynol wedi cael eu sicrhau yn rhy gyflym, wedi derbyn esboniadau heb archwilio'n ddigonol neu ganolbwyntio ar anghenion oedolion yn hytrach na phrofiadau'r plentyn. Mae'r polisi hwn yn ceisio gwneud y gwersi hynny yn rhan annatod o arferion pob dydd.

Mae Diogelu yn gyfrifoldeb ar bawb. Mae'n ymestyn y tu hwnt i ymateb i bryderon o gamdriniaeth neu esgeulustod ac yn cynnwys creu amgylcheddau lle mae plant yn teimlo'n ddiogel, yn cael eu parchu, yn cael eu cynnwys ac yn gallu ffynnu. Mae diogelu effeithiol yn gofyn am ddiwylliant agored, atebolrwydd, myfyrdod a dysgu parhaus, lle caiff pryderon eu nodi'n gynnar, eu gweithredu arnynt heb oedi, a'u datrys drwy gydweithio amlasiantaeth effeithiol.

Mae'r polisi hwn yn darparu'r fframwaith y disgwylir i'r holl staff, gwirfoddolwyr, contractwyr, gwasanaethau staff cyflenwi a phartneriaid ei ddilyn i gyflawni eu cyfrifoldebau diogelu. Mae'n adlewyrchu deddfwriaeth gyfredol, canllawiau Llywodraeth Cymru, ac arfer gorau cydnabyddedig, wrth hyrwyddo dull diogelu sy'n cael ei lywio gan drawma, yn seiliedig ar gryfderau ac yn canolbwyntio ar y plentyn.

Yn fwy na dim, mae'r polisi hwn wedi ei seilio ar ymrwymiad syml ond pwysig: mae pob plentyn yn haeddu cael tyfu i fyny'n ddiogel, cael eu clywed, cael eu diogelu rhag niwed, a phrofi perthnasoedd sy'n galluogi iddynt ffynnu. Dylai pob cam a gymerwn yn ysgolion a gwasanaethau addysg Sir Ddinbych gyfrannu at gyflawni'r ymrwymiad hwnnw.

Nid yw diogelu'n cael ei fesur yn ôl y gweithdrefnau yr ydym yn eu dilyn yn unig, ond yn ôl y gwahaniaeth yr ydym yn ei wneud i fywydau plant. Trwy ymarfer tosturiol, chwilfrydedd proffesiynol, gwaith partneriaeth effeithiol a ffocws diysgog ar lais a phrofiad y plentyn, gallwn sicrhau bod diogelu yn parhau i fod wrth wraidd popeth a wnawn.

Mae'n rhaid i ysgolion a gwasanaethau addysg fod yn ymwybodol ac yn wyliadwrus iawn o amgylchiadau o'r fath a gweithredu **drwy roi gwybod am bryderon i'r aelod o staff diogelu dynodedig, yr Unigolyn Diogelu Dynodedig yn eu hysgol, y gwasanaeth neu'n uniongyrchol i'r gwasanaethau plant statudol ble mae'r plentyn yn byw pan maent yn dod i wybod am unrhyw bryder.**

Gwersi a Ddysgwyd o Adolygiad Ymarfer Plant

Adolygiad Ymarfer Plant Gwynedd - Cyfiawnder Trwy Ein Dewrder (Tachwedd 2025)

Roedd yr adolygiad uchod yn amlinellu dewrder y plant dan sylw, yn hytrach na'r oedolion a oedd i fod i'w diogelu, a chyfiawnder yn dilyn camdriniaeth gyfresol a methiannau systemig ymarfer, polisïau a gweithdrefnau systemau.

Y gwersi craidd a ddysgwyd:

- Herio hierarchaeth lle mae pryderon yn bodoli, beth bynnag fo'u rôl, lefel eu swydd neu bersonoliaeth
- Cysylltu patrymau o bryderon lefel isel - mae'n rhaid i systemau olrhain mân bryderon, cronnol yn ymwneud ag ymddygiad, yn hytrach na chofnodi digwyddiadau unigol
- Gwrando ar blant - blaenoriaethu llais y plentyn
- Gweithredu goruchwyliaeth gadarn - rhoi gofod diogel i staff allu codi amheuon heb ofni dial proffesiynol

Osgoi'r Ysgol ar Sail Emosiwn / Ysgolion sy'n Deall Trawma

Mae Ysgolion ac Addysg Sir Ddinbych yn cydweithio gyda "Horizons" i hyrwyddo dull cyson o ran osgoi'r ysgol ar sail emosiwn, gan helpu plant i oresgyn rhwystrau i'w hawl i addysg llawn amser drwy:

- feithrin dealltwriaeth a rennir o osgoi'r ysgol ar sail emosiwn drwy hyfforddiant sy'n briodol ar gyfer y rôl;
- adnabod rhwystrau emosiynol, yn hytrach nag ystyried diffyg presenoldeb yn ddewis;
- sefydlu strategaethau a pholisïau effeithiol mewn perthynas ag osgoi'r ysgol ar sail emosiwn; a
- gwella presenoldeb a lles disgyblion.

Presenoldeb Ysgol a Diogelu

Mae mynediad plant at addysg a phresenoldeb rheolaidd yn yr ysgol yn parhau i fod yn bryder sylweddol ar draws Cymru. Anaml iawn y mae gan absenoldebau parhaus neu reolaidd un achos yn unig; fe allai hyn adlewyrchu profiadau sy'n gorgyffwrdd o fewn bywyd cartref, cymuned ac ysgol y plentyn.

Dylai ysgolion geisio deall profiad bywyd pob dysgwr a gwrando'n ofalus ar eu barn am y rhwystrau sy'n effeithio ar bresenoldeb, ymgysylltiad a diogelwch. Mae dull ysgol gyfan, a gefnogir gan waith aml-asiantaeth effeithiol, yn hanfodol i nodi anghenion yn gynnar a chydlynu cefnogaeth. Dylid talu sylw arbennig i gyfnodau pontio rhwng camau addysgol ac wythnosau cyntaf bob blwyddyn ysgol, pan mae perthnasoedd, arferion ac ymdeimlad o berthyn yn cael eu sefydlu. Dylai staff weithredu'n ddi-oed pan nad yw plant yn dychwelyd i'r ysgol neu fel y disgwyliwyd ar ddechrau tymor newydd. Dylent nodi unrhyw newidiadau o ran presenoldeb yn gynnar, cynnig cefnogaeth briodol ac ymateb gyda chwilfrydedd proffesiynol a thrugaredd os yw patrymau'n awgrymu anghenion heb eu diwallu neu bryderon diogelu. Drwy greu amgylcheddau cynhwysol y mae plant yn teimlo'n hysbys, yn gysylltiedig, yn werthfawr a bod ganddynt lais, gall ysgolion fagu gwytnwch, gwella canlyniadau addysgol ac ehangach, a diogelu lles pob dysgwr.

Dylid darllen y polisi hwn ar y cyd â pholisi presenoldeb ysgol Sir Ddinbych i ystyried sut mae'r ddau yn gysylltiedig a'r dulliau sydd ar gael i ysgolion eu hystyried sydd wedi'u hamlygu'n ddiweddarach yn y polisi hwn .

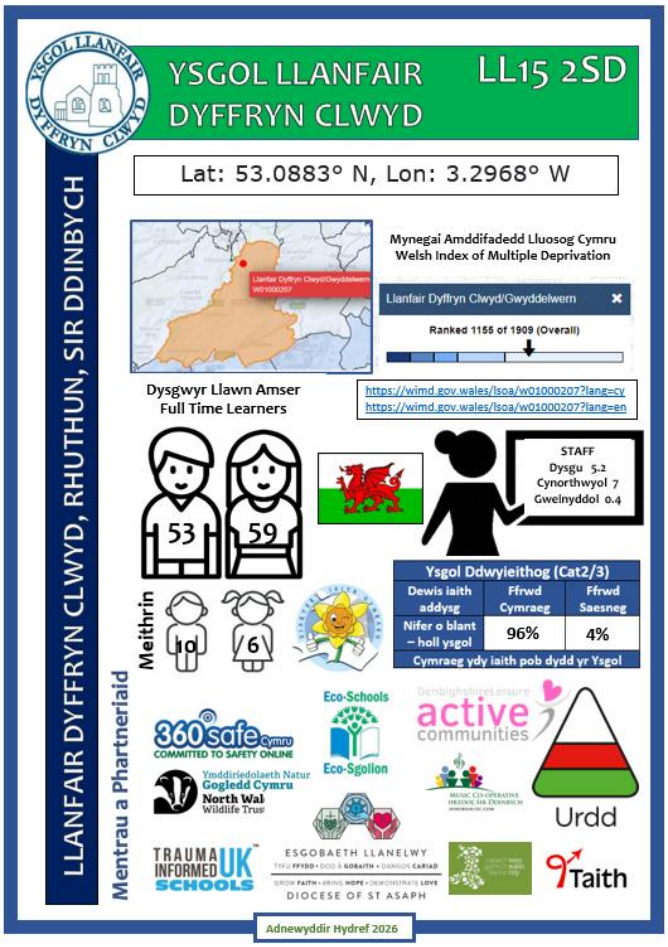
Sut Gallwn Gefnogi Plentyn?

Mae cefnogi plentyn yn dechrau gyda gwrando'n ofalus, cymryd eu pryderon o ddifrif a cheisio deall eu profiadau bywyd. Ni fydd gan un ymarferydd ddarlun llawn o'r sefyllfa, felly mae'n rhaid i staff weithio gyda'r plentyn, eu teulu lle bo'n briodol, cydweithwyr ysgol ac asiantaethau perthnasol i nodi cryfderau, anghenion, risgiau a rhwystrau. Dylai dymuniadau, teimladau a chanlyniadau a ffefrir gan y plentyn **lywio'r gwaith asesu, cynllunio ac adolygu, gan addasu cyfathrebu i fod yn addas ar gyfer eu hoedran, datblygiad, iaith ac anghenion dysgu ychwanegol.** Dylai staff ddarparu cymorth cymesur a chynnar, nodi oedolyn y gellir ymddiried ynddo, cytuno ar gamau gweithredu clir ac adolygu p'un a yw cefnogaeth yn gwella diogelwch, lles, ymgysylltiad a phresenoldeb y plentyn. Mae'n rhaid cofnodi ac adrodd ynghylch unrhyw bryder diogelu

heb oedi yn unol â'r polisi hwn; ni ddylai cynnig cefnogaeth oedi unrhyw gamau amddiffyn. Mae diogelu a hyrwyddo lles plant yn cynnwys:

- Darparu cymorth a chefnogaeth i fodloni anghenion plant cyn gynted ag y daw problemau i'r amlwg
- Diogelu plant rhag camdriniaeth, p'un a yw hynny o fewn neu'r tu allan i'r cartref, gan gynnwys ar-lein
- Cefnogi a hyrwyddo iechyd meddyliol a chorfforol plant
- Hyrwyddo bod plant yn cael eu magu mewn amgylchiadau cyson gyda darpariaeth o ofal diogel ac effeithiol
- Cymryd camau gweithredu i alluogi pob plentyn i gael y canlyniadau gorau.

1. Disgrifiad o'r Ysgol

Mae Ysgol Llanfair Dyffryn Clwyd yn ysgol wledig, ddwyieithog dan reolaeth gydag ethos Cymreig cryf. Fe'i lleolir tua dwy filltir y tu allan i dref Rhuthun ac mae'n gwasanaethu teuluoedd Llanfair, Pwllglas a'r cyffiniau. Mae'r ysgol yn amgylchedd hapus a diogel ac yn cefnogi pob disgybl i ddatblygu hyd eithaf ei allu. Mae'r staff yn brofiadol, yn ofalgar ac yn ymroddedig i ddiwallu anghenion yr holl ddisgyblion. Ysgol ddwyieithog yw Llanfair, a'i blaenoriaeth yw sicrhau bod pob disgybl yn gadael yn 11 oed gyda'r gallu i gyfathrebu'n rhugl yn y Gymraeg a'r Saesneg. Cymraeg yw iaith yr ysgol, fodd bynnag mae gan rieni'r dewis i'w plant gael eu haddysgu trwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg. Ers 2023 mae'r Meithrin a'r Derbyn yn cael eu haddysgu'n gyfan gwbl Gymraeg. Ar draws yr ysgol, addysgir 96% o'r plant trwy gyfrwng y Gymraeg a 4% trwy'r Saesneg. Canran y plant sy'n derbyn Cefnogaeth Dargededig yw 4.5% a'r rhai sy'n derbyn Darpariaeth Dysgu Ychwanegol yw 1.9%. Mae 5.4% o blant ar y gofrestr Cinio Ysgol Am Ddim, mae'r rhain uwchlaw'r cytundeb Cinio Ysgol Am Ddim Cyffredinol. Ar adeg ysgrifennu mae 128 o blant ar y gofrestr o'r Meithrin i Flwyddyn 6.

Math o Ysgol - Ardal ddaearyddol, poblogaeth, disgrifiad o'r ysgol, Cymraeg/Saesneg, poblogaeth plant gan gynnwys Anghenion Ychwanegol/Arbennig, gan gynnwys demograffeg disgyblion SIY, Plant Sy'n Derbyn Gofal, plant ar y Gofrestr Amddiffyn Plant.

Disgrifiad o Lunio Polisi a'r Broses Ymgynghori

Mae'r polisi hwn yn ystyried y dogfennau allweddol canlynol:

- Cylchlythyr Llywodraeth Cymru: 283/2022 Cadw Dysgwyr yn Ddiogel a dogfennau eraill a restrir yng Nghylchlythyr 158/2015
- Canllawiau Perthyn, Ymgysylltu a Chyfranogi Llywodraeth Cymru 2023
- Cylchlythyr Llywodraeth Cymru Rhif: 009/2014 Diogelu Plant mewn Addysg - Ymdrin â honiadau o gam-drin yn erbyn athrawon a staff eraill
- Cylchlythyr Llywodraeth Cymru: 002/2020 Gweithdrefnau Disgyblu a Diswyddo Staff Ysgol
- Gweithdrefnau ar gyfer Adrodd ar Achosion o Gamymddwyn ac Anghymwystra yn y Gweithlu Addysg yng Nghymru, Canllawiau 168/2015
- Rheoliadau Staffio Ysgolion a Gynhelir (Cymru) (Diwygio) 2014
- Canllawiau Llywodraeth Cymru Polisi Diogelu 'Enghreifftiol'
- Ap Gweithdrefnau Diogelu Cymru 2019 (Gweithdrefnau Cenedlaethol yng Nghymru) - gellir lawrlwytho copi hygyrch er mwyn cyfeirio ato bob dydd
- Adolygiad o Drefniadau Diogelu JICPA - Cyngor Sir Ddinbych - 2023
- Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) - 2014
- Fframwaith Rhwng Cyfoedion 2022 CSDd

2. Cyflwyniad

2.1 Beth yw Diogelu?

Mae Diogelu yn golygu amddiffyn plant rhag camdriniaeth, esgeulustod a mathau eraill o niwed, ac addysgu'r bobl o'u hamgylch nhw i adnabod yr arwyddion a'r peryglon.

Diffinnir diogelu a hybu lles plant sy'n mynychu ysgol at ddibenion y polisi hwn fel a ganlyn:

- amddiffyn plant rhag y risg o gael eu cam-drin, eu hesgeuluso neu ddioddef mathau eraill o niwed.

- atal niwed i iechyd neu ddatblygiad plant.

- sicrhau bod plant yn cael eu magu mewn amgylchiadau sy'n gyson â darpariaeth o ofal diogel ac effeithiol; a

- Cymryd camau gweithredu i alluogi pob plentyn i gyflawni'r canlyniadau gorau

Mae diogelu plant a phobl ifanc sy'n wynebu risg o gamdriniaeth ac esgeulustod yn anochel yn golygu ansicrwydd, amwysedd a ffaeledigrwydd o ganlyniad i wybodaeth gyfyngedig, rhagdybiaethau amherffaith ynglŷn â lles y plentyn yn y dyfodol ac nid oes yna ddull pendant o gydbwyso hawliau gwrthdrawiadol y rhieni a'r plant. Ond mae'n egwyddor sylfaenol fod amddiffyn plant rhag niwed yn gyfrifoldeb yr holl ymarferwyr sy'n gweithio gyda phlant fel yr amlinellir yng Ngweithdrefnau Diogelu Cymru 2019. Mae rhieni a'r cyhoedd yn disgwyl y safonau uchaf gan ymarferwyr i ddiogelu plant, ond mae cyflawni'r rhain yn her i bawb sy'n gweithio yn y maes hwn.

Mae Cyngor Sir Ddinbych a Chorff Llywodraethu ENW'R YSGOL yn llwyr gydnabod y cyfraniad mae'n ei wneud i amddiffyn plant a diogelu a'r nod yw nid yn unig lleihau'r perygl i blant ond sicrhau bod eu hiechyd a'u lles ar ei orau. Mae'r termau 'amddiffyn plant' a 'diogelu' yn golygu gwahanol bethau i wahanol bobl a dyma pam mae Llywodraeth Cymru wedi diffinio'r termau; gellir eu gweld yn **Atodiad A**.

Mae'r Strwythur Arweinyddiaeth Diogelu Ysgol fel a ganlyn:

Corff Llywodraethu	-	Trosolwg Strategol
Pennaeth	-	Arweinyddiaeth Gyffredinol
Unigolyn Diogelu Dynodedig	-	Rheoli a Gweinyddu Gweithredol
Pob Aelod o Staff	-	Dyletswydd gyfreithiol i gofnodi a rhoi

gwybod am unrhyw bryderon yn ymwneud ag amddiffyn a diogelu plant

2.2 Adrodd am Bryderon a Chofnodi

Adrodd

RHAID i bob aelod o staff gofnodi ac adrodd am unrhyw bryder neu amheuaeth o bryder yn ymwneud ag amddiffyn plant neu ddiogelu i'r Unigolyn Diogelu Dynodedig yn ddi-oed ac ar yr un diwrnod y mae'r pryder yn codi. Pan fo angen, mae'n rhaid i staff hefyd gyfeirio'r pryder at Wasanaeth Porth y Gwasanaethau Plant neu'i drafod gyda'r gwasanaeth am gyngor.

Rhif Cyswllt 01824 - 712200

Dydd Llun - Dydd Iau 9 am – 5pm / Dydd Gwener 4.30 pm – Os ydych yn ffonio y tu allan i'r oriau hyn, mae'n rhaid defnyddio'r rhif y tu allan i oriau swyddfa, sef 0345 053 3116

Nid mater o ddewis ar ran yr unigolyn yw hyn ond mae'n ddyletswydd ar ymarferwyr unigol i roi gwybod am bryderon fel yr amlinellir yng Ngweithdrefnau Diogelu Cymru 2019.

Cofnodi

Dylid cadw cofnod ysgrifenedig o bob pryder, trafodaeth a phenderfyniad a wneir, a'r rhesymau dros y penderfyniadau hynny a'u storio'n gywir ar system yr ysgol. Bydd hyn yn helpu â chyfeirio ato yn y dyfodol, atebolrwydd ac unrhyw gwynion posibl a wneir am sut yr ymdriniwyd â'r achos ac unrhyw brosesau cyfreithiol neu ymholiadau pellach a gymerir mewn achos.

Dylid cynnwys a chadw cofnodion ar system TG diogelu'r ysgol:

- crynodeb clir a chynhwysol o'r pryder
- manylion am sut cafodd y pryder ei olrhain a'i ddatrys, a
- nodyn o unrhyw gamau a gymerwyd, penderfyniadau a wnaed, a'r canlyniad.

Os ydych yn ansicr am ofynion cofnodi, dylai staff drafod gyda'r arweinydd diogelu dynodedig (neu'r pennaeth)

Y ddyletswydd PREVENT

Y Ddyletswydd Prevent – Beth i'w wneud os oes gennych chi bryder am unigolyn?

Sylw dyledus – mae'n golygu y dylai'r ysgol roi pwysau priodol ar yr angen i atal pobl rhag cael eu denu i mewn i derfysgaeth.

Mae radicaleiddio yn broses lle mae person yn dechrau cefnogi terfysgaeth ac ideolegau eithafol sy'n gysylltiedig â grwpiau terfysgol. Mae Prevent yn ddyletswydd diogelu sy'n canolbwyntio ar bobl a allai fod yn agored i radicaleiddio.

Os oes gan aelod o staff bryder am unigolyn neu deulu penodol fe ddylid dilyn gweithdrefnau diogelu arferol eich ysgol, gan gynnwys trafod y pryder Prevent gyda'ch arweinydd diogelu dynodedig yn yr ysgol a gwneud atgyfeiriad at dimau atgyfeirio gofal cymdeithasol plant neu oedolion eich awdurdod lleol.

Fe'ch cynghorir hefyd i gysylltu â Swyddog Prevent Heddlu Gogledd Cymru a all siarad â chi yn gyfrinachol ynglŷn ag unrhyw bryderon a'ch helpu i gael mynediad i gymorth a chyngor.

3. Prif Rwymedigaethau Diogelu'r Awdurdod Lleol

Rhaid i'r Awdurdod Lleol wneud trefniadau ar gyfer sicrhau bod eu swyddogaethau addysg yn cael eu harfer gyda'r bwriad o ddiogelu a hyrwyddo lles plant. [Adran 175 Deddf Addysg 2002].

Bydd yr Awdurdod Lleol yn:

- Monitro cydymffurfiaeth â Gweithdrefnau Diogelu Cymru 2019, canllawiau statudol, polisïau, gweithdrefnau a gofynion hyfforddiant staff.

- Dilyn y canllawiau statudol "Cadw Dysgwyr yn Ddiogel" (rhifyn cyfredol, diweddarwyd ddiwethaf ar 1 Ebrill 2022) gan Lywodraeth Cymru. Rhoi cyngor ar gefnogaeth arbenigol a chyngor ar achosion a honiadau yn erbyn staff.

- Nodi diffygion sydd angen camau adferol prydlon, a thynnu sylw'r cyrff llywodraethu pan fo angen.

4. Rhwymedigaethau Diogelu Ysgolion

4.1 Y Corff Llywodraethu:

- Rhaid cael llywodraethwr dynodedig ar gyfer diogelu, monitro a chydymffurfiaeth yn yr ysgol.

- Sicrhau bod gan yr ysgol bolisïau a gweithdrefnau effeithiol ar waith i ddelio â materion amddiffyn plant a diogelu.

- Sicrhau bod yr ysgol yn dilyn prosesau recriwtio mwy diogel a gweithio'n agos gyda'ch darparwr gwasanaeth Partner Busnes Adnoddau Dynol, wrth weithredu a monitro'r gwiriadau cyflogaeth hyn.

- Sicrhau bod gan yr ysgol bolisïau a gweithdrefnau effeithiol ar waith i ddelio â honiadau o gamdriniaeth yn erbyn aelodau o staff.

- Sicrhau bod corff llywodraethu'r ysgol yn cael diweddariadau bob tymor am gamau gweithredu diogelu a mesurau yn yr ysgol yn cynnwys archwiliad diogelu blynyddol a bod unrhyw gamau gweithredu yn cael eu cofnodi yng nghofnodion cyfarfodydd y corff llywodraethu.

- Sicrhau bod asesiad risg diogelu safle yn cael ei gyflawni bob blwyddyn yn unol â gweithdrefnau Iechyd a Diogelwch.

- Monitro cydymffurfedd â'r polisïau a'r gweithdrefnau hynny.

- Sicrhau bod unrhyw ddiffygion o ran trefniadau amddiffyn plant yn cael eu dwyn i sylw ac yn cael eu cywiro heb unrhyw oedi.

- Sicrhau bod pob aelod o staff yn ymgymryd â hyfforddiant priodol sy'n gymesur â'u gradd, yn unol â strategaeth hyfforddi'r ALl **Atodiad G**.

- Sicrhau bod aelod o'r Corff Llywodraethu wedi'u henwebu ar gyfer cysylltu â'r ALl ac asiantaethau eraill fel bo'n briodol, pe bai honiadau o gamdriniaeth yn cael eu gwneud yn erbyn y Pennaeth.

- Adolygu eu polisïau a gweithdrefnau bob blwyddyn.

4.2 Y Pennaeth:

- Sicrhau bod yna uwch aelod dynodedig o staff, sydd wedi dilyn hyfforddiant priodol a phellach sy'n ofynnol i'r rôl. Bydd y rôl hon yn cael ei galw'n Unigolyn Diogelu Dynodedig; bydd enw'r Unigolyn Diogelu Dynodedig a'r Dirprwy Unigolyn Diogelu yn cael eu harddangos yn glir o amgylch yr ysgol.

- Sicrhau bod Unigolyn Diogelu a enwyd bob amser ar y safle yn yr ysgol neu fod trefniadau priodol ar waith i sicrhau yr ymdrinnir ag unrhyw faterion Diogelu/Amddiffyn Plant gan Unigolyn Diogelu a enwyd wedi ei hyfforddi.

- Sicrhau bod trefniadau ffurfiol ar waith dros holl wyliau'r ysgol. Mae'n rhaid rhannu'r trefniadau hyn gyda'r Uned Diogelu ac Adolygu. (Gweler y rhif cyswllt ar dudalen flaen y polisi).

- Cyfeirio unrhyw fater ar y diwrnod mae'r pryder yn cael ei godi gyda'r arweinydd. Os oes ansicrwydd, mae cyngor ar gael bob amser drwy Wasanaeth y Porth Plant a Theuluoedd neu Ddesg Gymorth y Gwasanaeth Lles Addysg. (Gweler y rhifau cyswllt ar dudalen flaen y polisi).

- Gweithio'n agos gyda'r Arweinydd Diogelu Dynodedig a'r llywodraethwr dynodedig ar gyfer diogelu, a fydd yn goruchwylio polisi diogelu ac amddiffyn plant ac arferion yr ysgol.

- Sicrhau bod staff gyda chyfrifoldeb dros ddiogelu yn derbyn cefnogaeth ac arfer myfyriol yn rheolaidd

- Sesiynau cymorth Angori yn yr ysgol fel rhan o'r gwaith ar y cyd â'r Gymdeithas Genedlaethol er Atal Creulondeb i Blant

- Gweithio gyda phob aelod o'r Corff Llywodraethu i sicrhau eu bod yn deall ac yn cyflawni eu cyfrifoldebau mewn perthynas â diogelu gan gynnwys diweddariadau yng nghyfarfodydd y corff llywodraethu, adroddiadau diweddaru ac archwiliadau.

- Cydnabod rôl yr Unigolyn Diogelu Dynodedig a threfnu cefnogaeth a hyfforddiant. Mae'r Unigolyn Diogelu Dynodedig o fewn yr ysgol yn unigolyn allweddol a bydd yn derbyn hyfforddiant diweddaru, uwch ac ychwanegol yn unol â'r Strategaeth Hyfforddiant Awdurdod Lleol (Atodiad G).

- Bydd y Pennaeth wedi darllen a deall Canllawiau Llywodraeth Cymru: Cylchlythyr Rhif: 009/2014 - Diogelu Plant mewn Addysg - Ymdrin â honiadau o gam-drin yn erbyn athrawon a staff eraill.

- Sicrhau bod pob aelod o staff a phob llywodraethwr yn gwybod:

- Enw'r Unigolyn Diogelu Dynodedig a beth yw eu rôl,
- Enw'r Llywodraethwr dynodedig ar gyfer diogelu,
- Bod ganddynt gyfrifoldeb cyfreithiol unigol dros gyfeirio pryderon diogelu ac amddiffyn plant i'r Unigolyn Diogelu Dynodedig o fewn yr amserlenni y cytunwyd arnynt,
- Bod ganddynt gyfrifoldeb unigol dros gyfeirio pryderon i'r Dirprwy Unigolyn Diogelu os nad yw'r Arweinydd Diogelu Dynodedig ar gael,
- Bod ganddynt ddyletswydd i ddilyn pryderon a gwneud atgyfeiriadau os oes angen.

- Sicrhau bod aelodau o staff yn ymwybodol o'r angen i fod yn effro i arwyddion o "gam-drin" a chamfanteisio ac yn gwybod sut i ymateb i ddisgybl a all ddatgelu camdriniaeth ac yn gwybod sut i ymateb i ddisgybl ynglŷn â chamdriniaeth neu gamfanteisio.

- Sicrhau bod rhieni'n deall y cyfrifoldeb sydd ar yr ysgol a'r staff yn ymwneud ag amddiffyn plant a diogelu drwy nodi ei hymrwymiadau ym mhrosbectws yr ysgol a dogfennau/taflenni eraill o'r fath.

- Darparu hyfforddiant gorfodol i'r holl staff fel eu bod yn ymwybodol:

- o'u Cyfrifoldeb Personol,
- o Weithdrefnau'r Ysgol y Cytunwyd Arnynt,
- o'r Angen i Fod yn Effro i Adnabod Achosion o Gam-drin,
- Sut i Gefnogi'r Plentyn sy'n Datgelu Camdriniaeth neu Gamfanteisio

- Mae **Atodiad B** yn darparu diffiniadau o gamdriniaeth/esgeulustod/niwed sylweddol

- Mae **Atodiad C** yn darparu dangosyddion camdriniaeth/esgeulustod/niwed

- Mae **Atodiad D** yn rhoi cyngor ar gyfrifoldebau staff – beth i'w wneud pan fydd plentyn yn datgelu gwybodaeth am blentyn arall.

- Sicrhau bod unrhyw Hysbysiad yn cael ei anfon at y Swyddog Diogelu Addysg **a'r** gweithiwr cymdeithasol a enwyd ar gyfer y Gwasanaethau Plant lleol ac, os yw'n achos agored, y Swyddog Addysg Plant sy'n Derbyn Gofal ar gyfer y plentyn lle mae'r plentyn yn byw os bydd yr ysgol:

- yn gorfod gwahardd disgybl ar y gofrestr amddiffyn plant, naill ai am gyfnod penodol neu'n barhaol,
- yn gorfod gwahardd disgybl sy'n Blentyn sy'n Derbyn Gofal, naill ai am gyfnod byr neu'n barhaol,
- yn gweld bod disgybl ar y gofrestr amddiffyn plant yn absennol heb eglurhad.

- Sefydlu a chynnal cysylltiadau effeithiol ag asiantaethau perthnasol ac ysgolion fel sy'n ofynnol, gan ganolbwyntio'n benodol ar faterion amddiffyn plant, gan gynnwys presenoldeb mewn adolygiad cychwynnol a chynadleddau achos, grwpiau craidd a chyflwyno adroddiadau ysgrifenedig cynhwysfawr i'r cynadleddau. Bydd ysgolion yn mynychu'r cyfarfodydd uchod ac ni ddylid dirprwyo'r cyfranogiad hwn ar ôl y gynhadledd achos cychwynnol h.y. rhaid i ysgolion fynychu'r holl gyfarfodydd yn y dyfodol am blentyn penodol ar ôl ymrwymo i fynychu cyfarfodydd grŵp craidd.

- Gweithredu a rhannu gwybodaeth a rennir gan atgyfeiriadau Ymgyrch Encompass Heddlu Gogledd Cymru gyda staff sydd angen gwybod yn ddyddiol.

- Sicrhau y cedwir cofnodion ysgrifenedig yn ymwneud â phryder am blant (gan nodi'r dyddiad, y digwyddiad, unigolion sy'n bresennol yn ystod trafodaethau, camau a gymerwyd, y rhesymau y cafodd unrhyw benderfyniadau eu gwneud gan gynnwys, os mai'r penderfyniad yw i beidio rhoi gwybod), hyd yn oed lle nad oes angen cyfeirio'r mater i'r Gwasanaethau Plant yn syth.

- Sicrhau bod yr holl gofnodion yn cael eu cadw'n ddiogel ac o fewn "darparwr" TG yr ysgol h.y. My Concern er enghraifft, neu o fewn systemau TG diogel yr ysgol yn unig.

- Cadw at y weithdrefn a nodir yng nghylchlythyr canllawiau Llywodraeth Cymru pan wneir honiad yn erbyn aelod o staff. Cylchlythyr Llywodraeth Cymru: 002/2020 - Gweithdrefnau Disgyblu a Diswyddo Staff Ysgol a Chylchlythyr Llywodraeth Cymru: 009/2014 – (Ymdrin â honiadau o gam-drin yn erbyn athrawon a staff eraill).

- Sicrhau bod y gweithdrefnau recriwtio a dethol yn cael eu gwneud yn unol â Chylchlythyr Llywodraeth Cymru: 283/2022 Cadw Dysgwyr yn Ddiogel Pennod 5 a gweithio'n agos gyda'ch darparwr gwasanaeth wrth weithredu a monitro'r gwiriadau cyflogaeth hyn.

4.3 Yr Unigolyn Diogelu Dynodedig:

- Ymgymryd â'r hyfforddiant priodol ac uwch sy'n ofynnol i'r rôl hon, fel y nodir yn y strategaeth hyfforddi, **Atodiad G.**

- Bod ar safle'r ysgol neu sicrhau bod trefniadau priodol ar waith yn eu habsenoldeb, i sicrhau yr ymdrinnir ag unrhyw faterion diogelu/amddiffyn plant gan Unigolyn Diogelu Dynodedig wedi ei enwi ac wedi'i hyfforddi.

- Cyfeirio unrhyw fater ar y diwrnod mae'r pryder yn cael ei godi gyda'r unigolyn hwn. Os oes ansicrwydd, mae cyngor ar gael bob amser drwy Wasanaeth y Porth Plant a Theuluoedd neu Ddesg Gymorth y Gwasanaeth Lles Addysg. (Gweler y rhifau cyswllt ar dudalen flaen y polisi).

- Gweithio'n agos gyda'r holl staff i oruchwylio polisi ac arfer diogelu'r ysgol.

- Cefnogi staff yr ysgol sy'n gyfrifol am ddiogelu yn defnyddio fframwaith y Sesiwn Cymorth Angori a ddarperir gan Gyngor Sir Ddinbych a'r Gymdeithas Genedlaethol er Atal Creulondeb i Blant

- Gweithio gyda phob aelod o'r Corff Llywodraethu er mwyn deall a chyflawni holl gyfrifoldebau'r ysgol.

- Rhoi gwybod i'r Pennaeth a'r Llywodraethwyr am unrhyw achos o ddiffyg cydymffurfio â'r weithdrefn neu ofynion hyfforddiant pellach.

- Bod yn effro i arwyddion o gam-drin a gwybod sut i ymateb i ddisgybl a allai roi gwybod am achos o gam-drin a sut i ymateb i ddisgybl a allai ddatgelu achos o'r fath.

- Ar ôl derbyn Hysbysiad, sicrhau bod yr Hysbysiad hefyd yn cael ei anfon at y gweithiwr cymdeithasol a enwyd gan y Gwasanaethau Plant lleol neu Swyddog Plant sy'n Derbyn Gofal Addysg lle mae'r plentyn yn byw os bydd yr ysgol:

- yn gorfod gwahardd disgybl ar y gofrestr amddiffyn plant, naill ai am gyfnod penodol neu'n barhaol,
- yn gorfod gwahardd disgybl sy'n Blentyn sy'n Derbyn Gofal, naill ai am gyfnod penodol neu'n barhaol,
- yn gweld bod disgybl ar y gofrestr amddiffyn plant yn absennol heb eglurhad.

- Sefydlu a chynnal cysylltiadau effeithiol ag asiantaethau perthnasol ac ysgolion o fewn a thu hwnt i'r awdurdod fel sy'n ofynnol, gan ganolbwyntio'n benodol ar faterion amddiffyn plant, gan gynnwys presenoldeb mewn adolygiad cychwynnol a chynadleddau achos, grwpiau craidd a chyflwyno adroddiadau ysgrifenedig i'r cynadleddau. Bydd ysgolion yn mynychu'r cyfarfodydd uchod ac ni ddylid dirprwyo'r cyfranogiad hwn ar ôl y gynhadledd achos cychwynnol h.y. **rhaid i ysgolion fynychu'r holl gyfarfodydd yn y dyfodol am blentyn penodol ar ôl ymrwymo i fynychu cyfarfodydd grŵp craidd.**

- Rhannu gwybodaeth a dderbynnir gan Ymgyrch Encompass i staff sydd angen gwybod am bryderon gyda phlentyn a amlinellir yn yr atgyfeiriad gan Heddlu Gogledd Cymru.

- Sicrhau y cedwir cofnodion ysgrifenedig yn ymwneud â phryderon am blant (gan nodi'r dyddiad, y digwyddiad, unigolion sy'n bresennol yn ystod trafodaethau, camau a gymerwyd, y rhesymau y cafodd unrhyw benderfyniadau eu gwneud gan

gynnwys, os mai'r penderfyniad yw i beidio rhoi gwybod), hyd yn oed lle nad oes angen cyfeirio'r mater i'r Gwasanaethau Plant yn syth.

- Sicrhau bod yr holl gofnodion yn cael eu cadw'n ddiogel yn electronig a/neu mewn lleoliadau wedi'u cloi (gweler y Weithdrefn Cadw Cofnodion).

- Cadw at y weithdrefn a nodir yng nghylchlythyr canllawiau Llywodraeth Cymru pan wneir honiad yn erbyn aelod o staff. Cylchlythyr Llywodraeth Cymru: 002/2020 - Gweithdrefnau Disgyblu a Diswyddo Staff Ysgol a Chylchlythyr Llywodraeth Cymru: 009/2014 – (Ymdrin â honiadau o gam-drin yn erbyn athrawon a staff eraill).

- Sicrhau bod y gweithdrefnau recriwtio a dethol yn cael eu gwneud yn unol â Chylchlythyr Llywodraeth Cymru: 283/2022 Cadw Dysgwyr yn Ddiogel Pennod 5

- Bydd yr Unigolyn Diogelu Dynodedig wedi darllen a deall Canllawiau Llywodraeth Cymru: Cylchlythyr Rhif: 009/2014 - Diogelu Plant mewn Addysg - Ymdrin â honiadau o gam-drin yn erbyn athrawon a staff eraill

4.4 Yr holl staff:

- Mae gan bob aelod o staff ddyletswydd gyfreithiol i gofnodi ac adrodd am unrhyw broblemau amddiffyn plant, pryderon neu amheuon i'r Unigolyn Diogelu Dynodedig cyn gynted ag y caiff ei nodi ac y mae'n ymarferol bosibl ac ar y diwrnod y caiff y pryder ei nodi i Borth y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd (gweler Atodiad H).**Nid yw hyn yn fater o ddewis yr unigolyn. Mae yna ddyletswydd gyfreithiol arnoch chi i gofnodi a rhoi gwybod am eich pryderon ar y diwrnod y codwyd yr honiad/pryder.**

- Deall eu rôl a'u cyfrifoldebau i ddiogelu a hyrwyddo lles plant.

- Sicrhau'r angen i glywed llais y plentyn ac ystyried eu profiadau bywyd.

- Yn gyfarwydd â gweithdrefnau a phrotocolau'r ysgol ar gyfer diogelu a hyrwyddo lles plant ac yn eu dilyn ac yn gwybod pwy y dylid cysylltu â nhw yn yr ysgol i fynegi pryder ynglŷn â lles plentyn;

- Bod yn effro i ddangosyddion o bob math o gamdriniaeth a chamfanteisio.

- Bod â mynediad at a chydymffurfio â Gweithdrefnau Diogelu Cymru 2019.

- Deall yr egwyddorion a'r arfer a gaiff eu cynnwys yn Cadw Dysgwyr yn Ddiogel 2022 a Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant 2014.

- Wedi cael hyfforddiant diogelu i lefel sy'n gymesur â'u rôl a'u cyfrifoldebau.

- Gwybod pryd a sut i atgyfeirio unrhyw bryderon am gam-drin, esgeuluso a chamfanteisio ar blant i Wasanaethau Plant neu'r Heddlu.

- Gwybod **na** ddylid byth gofyn i blentyn, rhiant, gofalwr, perthynas neu aelod o'r cyhoedd sy'n mynegi pryderon ynghylch lles plentyn wrth weithiwr proffesiynol a / neu weithiwr asiantaeth i wneud hunan-atgyfeiriad i'r Gwasanaethau Plant neu'r Heddlu. Mae'n rhaid i'r gweithiwr proffesiynol a/neu asiantaeth wneud yr atgyfeiriad.

- Gwybod os oes gan unrhyw unigolyn wybodaeth, pryderon neu amheuon fod plentyn yn dioddef, wedi dioddef neu'n debygol o fod mewn perygl o niwed, mai eu dyletswydd gyfreithiol nhw yw sicrhau bod y pryderon yn cael eu hatgyfeirio at y Gwasanaethau Plant neu'r Heddlu, sydd â dyletswyddau statudol a phwerau i wneud ymholiadau ac ymyrryd lle bo angen.

Yn ychwanegol at eu dyletswydd a'u cyfrifoldeb i wneud atgyfeiriadau, mae ffyrdd eraill y gall pawb sy'n gweithio gyda phlant a theuluoedd gyfrannu at ddiogelu plant a'r broses amddiffyn plant:

Dylid ystyried llais y plentyn bob amser. A oes rhywun wedi siarad gyda'r plentyn, neu a yw hyn wedi cael ei anghofio oherwydd bod y pryderon yn seiliedig ar wybodaeth a gafwyd gan ffynonellau eraill yn unig? Efallai na fydd bob amser yn briodol neu'n bosib siarad gyda'r plentyn; fodd bynnag, pan fo'n ddiogel ac yn ymarferol i wneud hynny, dylid ceisio ac ystyried eu barn, dymuniadau a phrofiad bywyd.

- Trin lles y plentyn â'r pwys mwyaf

- Bod yn effro ac yn ymwybodol o'r risgiau y gall camdrinwyr unigol neu gamdrinwyr posibl eu hachosi i blant

- Cydnabod pan fydd rhiant neu ofalwr wedi cyfaddawdu gallu i fagu plant, hynny yw, problemau a allai effeithio ar eu gallu i ddarparu gofal effeithiol a phriodol, neu a allai olygu eu bod yn peri risg o niwed i blentyn

- Bod yn ymwybodol o effaith ac effeithiau cam-drin ac esgeulustod ar blant

- Bod yn ymwybodol y gall plant fod yn agored i gamfanteisio troseddol a rhywiol drwy linellau sirol, unigolion a gangiau

- Bod â dealltwriaeth o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant 2014, sy'n sail i'r broses o asesu anghenion, cynllunio gwasanaethau ac adolygu

effeithiolrwydd darparu gwasanaeth yn ystod pob cam o weithio gyda phlant a theuluoedd

- Rhannu a helpu i ddadansoddi gwybodaeth fel bod modd ffurfio asesiad llawn gwybodaeth o anghenion ac amgylchiadau'r plentyn

- Cyfrannu fel sy'n ofynnol i ddarparu cymorth neu wasanaeth penodol i'r plentyn neu aelod o'i deulu fel rhan o gynllun y cytunwyd arno a chyfrannu at adolygu cynnydd plentyn

- Cyfrannu fel y bo angen ar bob cam o'r broses amddiffyn plant

- Cyfrannu at adolygu canlyniadau ar gyfer y plentyn yn erbyn amcanion penodol a rennir yn rheolaidd

- Cydweithio â'r rhieni oni bai bod hyn yn anghyson â'r angen i sicrhau diogelwch y plentyn

- Wedi ymrwymo i gydweithredu'n llawn â'r holl asiantaethau eraill er mwyn diogelu plant.

Mae'r asiantaethau partner a restrir yn Neddf Plant 2004 yn rhannu cyfrifoldeb statudol dros ddiogelu a hyrwyddo lles plant ac mae dyletswydd gyfreithiol ar bob gweithiwr proffesiynol sy'n gweithio i'r asiantaethau hynny i roi gwybod am bryderon.

Nid yw hyn yn fater o ddewis yr unigolyn.

Mae'n rhaid rhoi gwybod i'r Gwasanaethau Plant neu'r Heddlu am unrhyw bryderon am blentyn, sef yr asiantaethau sydd â chyfrifoldeb statudol i ymchwilio. Ni ddylai asiantaethau gynnal eu hymchwiliadau amddiffyn plant mewnol eu hunain, ond yn hytrach atgyfeirio eu pryderon. Os yw'r pryder yn ymwneud ag aelod o staff, gweler Adran 11 y polisi hwn.

5. Gwasanaethau Plant

Mae'r Porth Cefnogi Plant a Theuluoedd yn cynnig cymorth cynnar drwy gynnig gwybodaeth, cyngor a chymorth i blant, gofalwyr a'u teuluoedd yn Sir Ddinbych. Hefyd, y Porth Cefnogi yw'r pwynt mynediad sengl i aelodau'r cyhoedd neu weithwyr proffesiynol gysylltu â nhw os oes ganddynt unrhyw bryderon am blant, pobl ifanc neu deuluoedd diamddiffyn.

Fe fydd yr holl atgyfeiriadau Amddiffyn Plant yn cael eu hadolygu a'u prosesu o fewn un diwrnod gwaith. Os yw eich pryderon yn ymwneud â phlentyn neu unigolyn ifanc sydd mewn perygl uniongyrchol o niwed, yna fe'ch cynghorir i roi gwybod i Heddlu Gogledd Cymru ar 101 neu 999 yn dibynnu ar ddifrifoldeb y sefyllfa. Ar gyfer unrhyw bryderon Amddiffyn Plant a Diogelu eraill rydym yn eich cynghori i gyflwyno eich atgyfeiriad yn electronig ac wedi hynny ffonio'r Porth Cefnogi Plant a Theuluoedd, bydd hyn o gymorth iddynt o ran blaenoriaethu atgyfeiriadau yn ymwneud ag amddiffyn plant sy'n ymofyn sylw.

Sut i gysylltu â'r Tîm Porth Gwasanaethau Plant

Y rhif gwybodaeth, cyngor a chymorth yw 01824 712200

Gellir hefyd anfon ymholiadau drwy e-bost i unrhyw un o'r canlynol: cfsgateway@denbighshire.gov.uk **(gellir anfon atgyfeiriadau yn ddiogel gan ddefnyddio Egress Switch)**

6. Atal

Dan Ddeddf newydd Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant 2014 mae gan ysgolion ddyletswydd i adnabod yn gynnar anghenion yr holl blant / pobl ifanc gyda'r diben o atal ac amddiffyn.

Rydym yn cydnabod bod hunan-barch da, hyder, ffrindiau cefnogol a llinellau cyfathrebu da gydag oedolyn dibynadwy yn helpu i ddiogelu plant. Felly, bydd yr ysgol yn:

- sefydlu a chynnal ethos lle mae plant yn teimlo'n ddiogel a lle cânt eu hannog i siarad, a lle y gwrandewir arnynt

- sicrhau eu bod yn gwybod pwy yw'r holl oedolion yn yr ysgol y gellir cysylltu â nhw os ydynt yn poeni neu mewn trafferthion

- cynnwys gweithgareddau a chyfleoedd yn y cwricwlwm ar gyfer ABCh, sy'n rhoi sgiliau i blant y mae eu hangen arnynt i gadw'n ddiogel rhag camdriniaeth a sicrhau eu bod yn gwybod at bwy i droi i gael help

Cynnwys deunydd yn y cwricwlwm fydd yn helpu plant i ddatblygu agweddau realistig at gyfrifoldebau bywyd fel oedolyn, yn enwedig o ran sgiliau gofal plant a magu plant (fel y bo'n briodol). Dylai fod yna le preifat lle gall plant/pobl ifanc siarad â'r oedolyn priodol. Ni ddylai

gweithwyr proffesiynol fynd i'r lle preifat hwn ar eu pen eu hunain gyda'r plentyn/unigolyn ifanc.

Y Ddyletswydd Prevent

Dan Ddeddf Gwrthderfysgaeth a Diogelwch 2015 mae gan yr ysgol ddyletswydd statudol i roi sylw dyledus i'r angen i atal pobl rhag cael eu tynnu i mewn i derfysgaeth. I ysgolion mae hyn yn golygu:

- Dysgu cwricwlwm eang a chytbwys sy'n hyrwyddo datblygiad ysbrydol, moesol, diwylliannol, meddyliol a chorfforol myfyrwyr ac yn eu paratoi ar gyfer y cyfleoedd, cyfrifoldebau a phrofiadau bywyd ac mae'n rhaid iddo hyrwyddo cydlyniant cymunedol.

- Darparu mannau diogel lle gall myfyrwyr ddeall a thrafod pynciau sensitif, gan gynnwys terfysgaeth a syniadau eithafol sy'n rhan o ideoleg terfysgaeth a dysgu sut i herio'r syniadau hyn

- Bod yn ystyriol o'u dyletswyddau presennol i atal gwthio syniadau gwleidyddol a sicrhau bod materion gwleidyddol yn cael eu cyflwyno'n gytbwys

- Amddiffyn myfyrwyr rhag eithafiaeth a'r risg o radicaleiddio yn yr un modd ag y maent yn eu gwarchod rhag ffurfiau eraill o niwed a chamdriniaeth.

Dyma un elfen o fewn ein trefniadau cyffredinol yn yr ysgol i ddiogelu a hyrwyddo lles yr holl blant yn unol â'n dyletswyddau statudol.

Y Ddyletswydd Prevent – Beth i'w wneud os oes gennych chi bryder

Os oes gan aelod o staff bryder am unigolyn neu deulu penodol fe ddylid dilyn gweithdrefnau diogelu arferol eich ysgol, gan gynnwys trafod y pryder Prevent gyda'ch arweinydd diogelu dynodedig yn yr ysgol a gwneud atgyfeiriad at dimau atgyfeirio gofal cymdeithasol plant neu oedolion eich awdurdod lleol.

Fe allwch hefyd gysylltu â Swyddog Prevent Heddlu Gogledd Cymru neu Swyddog Cyswllt yr Heddlu i Ysgolion a all siarad â chi yn gyfrinachol ynglŷn ag unrhyw bryderon a'ch helpu i gael mynediad at gymorth a chyngor arbenigol.

7. Gweithdrefnau

Byddwn yn cydymffurfio â Gweithdrefnau Diogelu Cymru 2019 sydd wedi eu cymeradwyo gan Fwrdd Diogelu Plant Lleol Gogledd Cymru. Fe ellir lawrlwytho Gweithdrefnau Diogelu Cymru fel Ap y gall staff ysgol gael mynediad ato'n fwy cyfleus.

Gweler y Ddolen isod: https://www.diogelu.cymru/ Os

oes angen atgyfeiriad yna cliciwch y ddolen isod.

https://www.denbighshire.gov.uk/cy/iechyd-a-gofal-cymdeithasol/plant-pobl-ifanc-atheuluoedd/tim-integredig-teuluoedd-lleol.aspx

Fe fyddwn yn ystyried y cyfrifoldebau diogelu mewn amgylchiadau penodol a amlinellir yng Ngweithdrefnau Diogelu Cymru 2019 (Geirfa)

- Camfanteisio ar Blant, Camfanteisio'n Droseddol, Camfanteisio'n Rhywiol ar Blant
- Mae Plentyn sydd Mewn Perygl yn disgrifio unigolyn o dan 18 oed sy'n profi neu mewn perygl o gamdriniaeth, esgeulustod, camfanteisio neu fathau eraill o niwed
- Cam-drin Domestig a Thrais
- Anffurfio Organau Cenhedlu Benywod
- Masnachu
- Trais yn erbyn merched, camdriniaeth ddomestig a thrais rhywiol (VAWDASV)

Fe fyddwn hefyd wedi ystyried canllawiau gweithdrefnol unigol ar:

- Canllawiau'r Ddyletswydd Prevent - Cymru a Lloegr 2023 - Deddf Gwrthderfysgaeth a Diogelwch
- Diogelu a Hyrwyddo Lles Plant a Phobl Ifanc sydd ar eu Pen eu Hunain yn Ceisio Lloches

Dylid caniatáu i bob plentyn sy'n cael eu cyfweld fel rhan o unrhyw ymchwiliad diogelu, fynegi eu safbwyntiau ynglŷn â phwy fydd yr oedolyn priodol mewn sefyllfa cyfweliad (os o gwbl). Mae'n rhaid ceisio cyngor gan y gwasanaethau statudol sy'n ymwneud â'r achos o ran cyfranogiad priodol y teulu neu staff yr ysgol o ran presenoldeb mewn unrhyw gyfweliad gyda'r plentyn neu berson ifanc.

Cyfarfod Strategaeth Gweithwyr Proffesiynol - Gall ysgolion drefnu hyn

Pwrpas cyfarfod strategaeth yw rhannu a thrafod yn fanwl yr holl wybodaeth sydd gan yr ysgol yn ymwneud â natur eich pryderon a rhannu safbwyntiau a phryderon am gefnogaeth gwasanaethau gyda theulu.

Sylwer - Nid yw cyfarfod strategaeth yn cael ei ddefnyddio yn lle gwneud yr atgyfeiriadau priodol i'r gwasanaethau plant am blentyn.

Bwriad y broses hon yw ymdrin ag achosion lle mae tystiolaeth y gallai gweithio gyda'n gilydd yn well ar draws y gwasanaethau fynd i'r afael â'r pryderon a godwyd gan yr ysgol.

Gallai'r strategaeth a bennir gan ysgol o bosibl leihau'r amser a'r adnoddau a fyddai'n cael eu defnyddio i gysylltu ag asiantaethau unigol am gyngor a chefnogaeth ac i roi diweddariadau ar ddisgybl, drwy ddarparu cynllun cydlynol y gallai'r ysgol, asiantaethau a'r teulu gytuno arno er lles gorau'r plentyn.

8. Cefnogaeth

Dan y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant 2014 newydd, mae gan ysgolion ddyletswydd i asesu a chefnogi'r plentyn yn nhermau cryfderau a gwendidau o ran cadw'r plentyn yn ddiogel.

Gall plant sy'n cael eu cam-drin neu sy'n dyst i drais ei chael yn anodd i ddatblygu ymdeimlad o hunanwerth ac i edrych ar y byd fel lle caredig ac ystyrlon. Fe allant deimlo'n aneffeithiol, teimlo cywilydd a rhyw ymdeimlad o hunan-feio a gallant gael eu heffeithio'n fawr.

Efallai mai'r ysgol fydd yr unig elfen gadarn, ddiogel a chyson ym mywyd y plentyn mewn perygl. Serch hynny, pan fyddant yn yr ysgol gall eu hymddygiad fod yn heriol a herfeiddiol neu gallant fynd i'w cragen.

Mae'n rhaid i'r ysgol gefnogi'r disgybl drwy gynllun diogelwch sydd wedi'i ddatblygu'n glir ac yn cael ei ddeall gan yr holl bartïon a dylid cofnodi'r camau gweithredu pendant. Mae hyn yn cynnwys:

- Y cwricwlwm i annog hunan-barch a hunan-gymhelliant gyda chyswllt a chefnogaeth gan y gwasanaethau comisiynu priodol.

- Bydd ethos yr ysgol yn hyrwyddo amgylchedd cadarnhaol, cefnogol a diogel ac yn rhoi ymdeimlad o gael eu gwerthfawrogi i'r disgyblion

- Bydd polisi ymddygiad yr ysgol yn darparu ymateb cyson a chefnogol i ymddygiad, gan ddiogelu urddas, lles a hunan-barch pob disgybl.

- Y cyswllt gydag asiantaethau perthnasol eraill. Gallai hyn gynnwys, ond nid yw'n gyfyngedig i'r Gwasanaethau Cymdeithasol ac asiantaethau cefnogi eraill fel y Gwasanaeth Iechyd Meddwl Plant a Phobl Ifanc, y Gwasanaeth Seicoleg Addysg, y Gwasanaethau Cefnogi Ymddygiad, y Gwasanaeth Lles Addysg a'r Gwasanaeth Eiriolaeth SNAP Cymru. Nid yw hon yn rhestr gyflawn.

- Cadw cofnodion a hysbysu'r Gwasanaethau Plant cyn gynted ag y bydd yna bryder.

Pan fydd disgybl ar y gofrestr Amddiffyn Plant yn gadael yr ysgol, bydd rhaid i'r ysgol drosglwyddo'r ffeil wybodaeth diogelu/amddiffyn plant i'r ysgol newydd ar unwaith a hysbysu Pennaeth yr ysgol newydd, a'r Gweithiwr Cymdeithasol dynodedig yn y Gwasanaethau Plant. Mae'n rhaid anfon unrhyw ffeil ddiogelu ar blentyn ar wahân i ffeil ysgol y plentyn i sicrhau cyfrinachedd a marcio'r ffeil ddiogelu at sylw Pennaeth yr ysgol newydd. Mae dolen Cytundeb Rhannu Gwybodaeth Bersonol Cymru (WASPI) yn amlinellu cyfrifoldebau'r sefydliad o ran rhannu gwybodaeth sensitif.

9. Plant ag Anghenion Arbennig / Ychwanegol (ADY)

Yn ystadegol, mae plant ag anawsterau ymddygiadol ac anableddau yn fwyaf agored i gamdriniaeth. Bydd staff yr ysgol sy'n delio â phlant ag anableddau amrywiol, nam ar y synhwyrau a/neu broblemau emosiynol ac ymddygiadol yn arbennig o sensitif i arwyddion o gamdriniaeth.

Mae angen i staff yr ysgol fod â lefel uchel o ymwybyddiaeth gyda phlant sydd ag Anghenion Dysgu Ychwanegol a hyrwyddo diwylliant lle gall plant wneud eu dymuniadau a'u teimladau

yn hysbys o ran eu gofal a'u triniaeth a lle nad ydynt yn profi anfantais o'i gymharu â'u cyfoedion nad oes ganddynt Anghenion Dysgu Ychwanegol.

Sicrhau bod yr holl blant ag ADY yn gwybod sut i godi pryderon os ydynt yn poeni neu'n flin ynghylch rhywbeth a rhoi mynediad iddynt i amrywiaeth o oedolion y gallant gyfathrebu â nhw. Dylai plant ag anawsterau cyfathrebu gael modd o gael eu clywed bob amser.

Dylid caniatáu i bob plentyn gydag ADY, sy'n cael eu cyfweld fel rhan o unrhyw ymchwiliad diogelu, fynegi eu safbwyntiau ynglŷn â phwy fydd yr oedolyn priodol mewn sefyllfa cyfweliad. Rhaid ceisio cyngor gan Borth y Gwasanaeth Plant o ran cyfranogiad priodol y teulu neu staff ysgol o ran presenoldeb mewn unrhyw gyfweliad gyda'r plentyn neu'r person ifanc.

10. Staff Cymorth

Gall staff sy'n gweithio yn yr ysgol, sydd wedi ymwneud â'r plentyn sydd wedi dioddef niwed, neu sy'n ymddangos yn debygol o ddioddef niwed, deimlo fod y sefyllfa yn un sy'n peri gofid ac/neu yn anodd yn broffesiynol ac yn foesol. Bydd staff yn cael eu cefnogi - drwy ddarparu cyfle ac amser i drafod eu pryderon naill ai gyda'u goruchwyliwr, a all o bosibl ystyried cefnogaeth bellach gan yr ysgol, neu gan Arweinydd Diogelu Dynodedig yr ysgol, sydd â mynediad at gefnogaeth sydd ar gael yn yr ysgol a thrwy eu hawdurdod lleol, neu wybodaeth amdanynt.

Mae Adran 4 o'r polisi hwn yn darparu enghreifftiau eraill o'r gefnogaeth y bydd yr ysgol yn ei darparu.

Cyfrifoldeb Pennaeth yr ysgol yw goruchwyliaeth / cefnogaeth broffesiynol yr Unigolyn Diogelu Dynodedig. Mae'r Awdurdod Lleol wedi gweithredu Fframwaith o Sesiynau Angori gan weithio gyda'r Gymdeithas Genedlaethol er Atal Creulondeb i Blant i gefnogi'r staff allweddol hyn gyda'u cyfrifoldebau gwaith bob dydd yn ymwneud â diogelu yn yr ysgol.

11. Honiadau a wneir yn erbyn Aelodau o Staff

Bydd yr ysgol yn dilyn Cylchlythyr Llywodraeth Cymru Rhif: 009/2014 Diogelu Plant mewn Addysg - Ymdrin â honiadau o gam-drin yn erbyn athrawon a staff eraill.

Bydd y Pennaeth a'r Arweinydd Diogelu Dynodedig yn sicrhau eu bod yn llwyr ymwybodol o'r ddeddfwriaeth berthnasol a'r canllawiau mewn perthynas â gweithdrefnau sy'n ofynnol pan wneir honiad yn erbyn gweithiwr proffesiynol ac yn benodol:

- Canllawiau Llywodraeth Cymru: Cylchlythyr Rhif: 009/2014 - Diogelu Plant mewn Addysg - Ymdrin â honiadau o gam-drin yn erbyn athrawon a staff eraill

- Canllawiau Llywodraeth Cymru: Cylchlythyr Rhif: 002/2020 Gweithdrefnau Disgyblu a Diswyddo Staff Ysgol

- Cod Ymddygiad Cyngor y Gweithlu Addysg (CGA).

Mae'r canllawiau uchod i'w gweld yma: https://www.llyw.cymru Fe fydd gan y Pennaeth a'r Unigolyn Diogelu Dynodedig angen ymgyfarwyddo a chael gwybodaeth ymarferol dda o Gylchlythyrau: 009/2014 a Chylchlythyr: 002/2013 a restrir uchod a byddant wedi darllen a deall y canllawiau'n llawn.

Mae'n rhaid i bob aelod o staff sicrhau eu bod yn rhoi gwybod yn syth i'r Pennaeth neu'r Unigolyn Diogelu Dynodedig am unrhyw honiad yn ymwneud ag oedolyn sy'n gweithio gyda phlant, bydd hyn yn cynnwys holl staff yr ysgol, staff cyflenwi, gwirfoddolwyr, llywodraethwyr, gweithwyr achlysurol neu gontractwyr a'r staff hynny nad ydynt ar safle'r ysgol ond sy'n dod i gysylltiad â phlant h.y. y rhai sy'n cludo plant i/o'r ysgol, hebryngwyr croesfannau ysgol ac ati..

Fe ddylid dwyn honiadau yn erbyn aelodau o staff i sylw'r Pennaeth (neu Gadeirydd y Llywodraethwyr a Phennaeth y Gwasanaethau Addysg) ar unwaith. Os yw'r honiad yn erbyn y Pennaeth, yna dylid hysbysu Cadeirydd y Llywodraethwyr, a ddylai yn ei dro hysbysu Pennaeth y Gwasanaethau Addysg ar unwaith. Er hwylustod, bydd yr unigolyn hwn yn cael ei adnabod fel y 'Rheolwr Achos'. (Os adroddir am yr honiadau yn erbyn aelod o staff i'r Unigolyn Diogelu Dynodedig, yna mae'n rhaid hysbysu'r Pennaeth ar unwaith.)

Y Pennaeth (neu Gadeirydd y Llywodraethwyr yn achos y Pennaeth) fel y Rheolwr Achos, sydd â'r cyfrifoldeb cyffredinol am unrhyw honiad diogelu.

Yn gyntaf, dylai'r Rheolwr Achos drafod yr honiad ar unwaith gyda Swyddog Diogelu Addysg yr Awdurdod Lleol o fewn yr adran Addysg a fydd hefyd yn cefnogi'r ysgol gyda sut i gadw

at ganllawiau Llywodraeth Cymru a restrir uchod. Dylid hysbysu Swyddog Diogelu Addysg yr Awdurdod Lleol am **bob** honiad sy'n dod i sylw ysgol ac sy'n ymddangos eu bod yn bodloni'r meini prawf a amlinellir uchod, fel y gallant ymgynghori â Swyddog Dynodedig yr Awdurdod Lleol o fewn y Gwasanaethau Plant a'r heddlu, fel y bo'n briodol.

Cyrff llywodraethu sy'n gyfrifol am ymdrin â materion disgyblu staff yn yr holl ysgolion a gynhelir ac fe ddylent gyfeirio at Ganllawiau Llywodraeth Cymru: Cylchlythyr Rhif: 002/2020 Gweithdrefnau Disgyblu a Diswyddo Staff Ysgol https://www.llyw.cymru/gweithdrefnau-disgyblu-diswyddo-staff-ysgol?_gl=1*udx9ej*_ga*MTY5NTU5MjM3MS4xNzI3MDgxODY3*_ga_L1471V4N02*MTcyNzA4MTg2Ni4xLjAuMTcyNzA4MTg2Ni4wLjAuMA..

12. Recriwtio Mwy Diogel

Mae gwiriadau gan y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd a holl wiriadau Recriwtio Mwy Diogel cyn cyflogaeth yn hanfodol ar gyfer pob aelod o staff a gwirfoddolwr sy'n gweithio mewn ysgolion.

Mae adolygiadau ymarfer plant cenedlaethol diweddar yn cydnabod fod hyn yn elfen hanfodol o gadw dysgwyr yn ddiogel. Mae gwiriadau recriwtio mwy diogel yn rhan hanfodol o ymarfer diogelu ac yn helpu i sicrhau nad yw unigolion sy'n peri risg i blant yn cael mynediad atynt.

Mae cwblhau'r gwiriadau hyn cyn i unigolyn ddechrau gweithio yn cefnogi cydymffurfiaeth gyda chanllawiau diogelu statudol, yn cynnwys Cadw Dysgwyr yn Ddiogel, ac yn dangos ymrwymiad clir i gynnal amgylchedd diogel yn yr ysgol.

12 cam at recriwtio mwy diogel. Waeth beth fo maint na natur y sefydliad, mae angen proses gadarn a ddefnyddir yn gyson bob amser i sicrhau'r lefelau mwyaf diogel o recriwtio staff. Mae'r dolenni isod yn darparu camau i recriwtio'n fwy diogel ac yn darparu trosolwg byr o'r camau y dylid eu cymryd wrth recriwtio staff.

RECRIWTIO MWY DIOGEL: Y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd

O dan Ddeddf Mewnfudo, Lloches a Chenedligrwydd 1996 mae'n drosedd i gyflogwr gyflogi rhywun sydd heb ganiatâd i fyw neu weithio yn y Deyrnas Unedig. Mae'n ei gwneud yn ofynnol i bob cyflogwr yn y DU gynnal gwiriadau sylfaenol ar ddogfennau pob person y

maent yn bwriadu eu cyflogi. Oherwydd y newidiadau a gyflwynwyd gan Lywodraeth y DU ar 1 Ionawr 2021.

Canllawiau ar yr Hawl i Weithio yn y DU - Mae geirdaon cyflogaeth yn ffordd hanfodol o gael gwybodaeth gan drydydd parti, gan ddarparu gwiriad ffeithiol ar hanes cyflogaeth, cymwysterau, profiad a / neu asesiad o addasrwydd yr ymgeisydd ar gyfer y swydd dan sylw. Mae angen 2 eirda i gydymffurfio.

Gofynion Cydymffurfio

I sicrhau cydymffurfiaeth diogelu mae arnom angen: • Derbyn geirdaon boddhaol. • Cliriad meddygol • Derbyn gwiriad boddhaol gan y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd, • Derbyn tystysgrifau gwreiddiol o gymwysterau a enillwyd sy'n hanfodol i'r swydd yn ôl y Manylion am yr Unigolyn. • Derbyn dogfennau i gyflawni ein rhwymedigaethau cyfreithiol o dan y Ddeddf Lloches a Mewnfudo (dogfennau Hawl i Weithio yn y DU) a phrawf adnabod • Derbyn trwydded yrru wreiddiol yr ymgeisydd os yw'r swydd yn cynnwys gyrru at ddibenion gwaith • Cadarnhad o Gofrestriad gyda Chyngor y Gweithlu Addysg sy'n ofyniad cyfreithiol ar gyfer pob Athro / Staff Cefnogi •

Mae arnom angen 2 eirda i gydymffurfio â'r Polisi Recriwtio Mwy Diogel. Nid yw'r rhestr uchod yn agored i drafodaeth a bydd caniatáu i staff ddechrau gweithio heb gliriad llawn yn eithriad am gyfnod penodol yn unig, a bydd angen darparu tystiolaeth glir yn dangos effaith niweidiol ar addysg disgyblion neu allu'r ysgol i aros ar agor os nad ydynt ar y safle. Bydd angen awdurdodiad gan y Pennaeth Addysg cyn cynnal asesiad risg cyn cyflogaeth.

13. Diogelwch Safle'r Ysgol

Mae'r ysgol yn lle diogel i ddisgyblion ddysgu a datblygu sgiliau dysgu a chymdeithasol. Mae diogelwch corfforol y disgyblion pan fyddant ar safle'r ysgol yn hollbwysig. Mae mynediad at safle'r ysgol yn cael ei fonitro a'i adolygu'n fanwl yn unol â chanllawiau'r Awdurdod Lleol ar iechyd a diogelwch ar safle'r ysgol. Mae'n rhaid i hyn gynnwys archwiliad rheolaidd wedi'i gynllunio o safle'r ysgol i sicrhau nad oes unrhyw feysydd yn ymofyn sylw.

Mae'n rhaid i archwiliad diogelu o safle'r ysgol gael ei gynnal yn flynyddol a'i drafod a'i gofnodi'n ffurfiol drwy gorff llywodraethu'r ysgol. Mae Polisi Iechyd a Diogelwch yr ysgol ar gael i'w adolygu ar gais gan y Pennaeth.

Mae'n ofynnol i bob ymwelydd dyddiol a defnyddwyr safle'r ysgol lofnodi pan fyddant yn mynd i mewn i eiddo'r ysgol ac yn mynd allan. Byddant yn rhestru'n glir y cwmni maent yn gweithio iddo a'r rheswm dros ymweld neu ddefnyddio safle'r ysgol.

Caiff pob defnyddiwr o safle'r ysgol y tu hwnt i'r diwrnod ysgol ei wirio gan y pennaeth i sicrhau eu bod yn addas i fod ar y safle. Rhaid i'r pennaeth wneud hyn naill ai trwy edrych ar ddatgeliad GDG y defnyddiwr neu drwy wirio gyda'r asiantaeth i weld neu wirio bod GDG cyfredol yn bodoli ar gyfer y staff.

Os nad yw'r un o'r opsiynau uchod ar gael rhaid cwblhau asesiad risg. Mae'n rhaid i'r asesiad risg hwn restru'n glir y mesurau rheoli a ddefnyddir gan yr ysgol i ddiogelu'r plant. Bydd hyn yn cynnwys yr holl weithgareddau y tu allan i oriau'r ysgol gan gynnwys gyda'r nos, penwythnosau a chyfnodau gwyliau fel y cytunir gan y Pennaeth. Gellir defnyddio rhestr o gontractwyr dyddiol fel sydd wedi ei hatodi. **Atodiad E.**

14. Bwrdd Diogelu Gogledd Cymru (BDGC)

Mae Bwrdd Diogelu Gogledd Cymru (BDGC) yn gorff statudol sydd yn cydlynu, monitro a herio ei asiantaethau partner i ddiogelu plant yng Ngogledd Cymru. Amcanion BDGC yw DIOGELU plant yn ei ardal sydd yn profi neu mewn perygl o gamdriniaeth, esgeulustod neu unrhyw niwed arall ac ATAL plant sydd yn profi neu mewn perygl o brofi camdriniaeth, esgeulustod neu unrhyw niwed arall.

Mae Cyngor Sir Ddinbych yn bartner statudol i'r Bwrdd hwn. Cyfeirir at aelodau'r Bwrdd fel partneriaid perthnasol o dan Ran 7 Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

Dylai ysgolion fod yn ymwybodol o waith y Bwrdd Diogelu. Dylai pob ysgol gael gwybodaeth wedi'i diweddaru trwy danysgrifio i wefan BDGC.

https://www.bwrdddiogelugogleddcymru.cymru/gweithdrefnau-diogelu-cymru-yn-dod-ynfuan/

Anogir ysgolion i fynychu digwyddiadau a hyfforddiant gan BDGC. Hefyd caiff Hyfforddiant Ar-lein ei gynnig gan BDGC. Ar dudalen flaen y bwrdd mae yna friffiau 7 munud sy'n

berthnasol i ysgolion a gwasanaethau sy'n gweithio gyda phlant, yn cynnwys meysydd a themâu i'w trafod, polisi a deddfwriaeth a phynciau diogelu.

Efallai y bydd angen i ysgolion fod yn rhan o broses yr Adolygiad Ymarfer Plant. Bydd ysgolion yn gweithio'n agos gyda'r Gwasanaethau Plant a'r Adran Addysg mewn amgylchiadau o'r fath i sicrhau yr ymatebir i geisiadau am wybodaeth a dogfennaeth yn amserol. Efallai bydd angen i ysgolion fynychu Digwyddiadau Dysgu yn ystod y broses adolygu. Bydd staff yr ysgol yn cael cymorth ac arweiniad gan yr adran Addysg a Gwasanaethau Plant er mwyn cymryd rhan yn llawn yn y digwyddiadau hyn.

15. Cydraddoldeb ac Amrywiaeth

Mae'r ysgol wedi ymrwymo i sicrhau bod pob plentyn ac unigolyn ifanc yn cael y budd mwyaf posibl o'u haddysg waeth beth fo'u cefndir ethnig, rhyw, oedran, cyfeiriadedd rhywiol, anabledd, cred grefyddol neu ddiffyg cred, defnydd o laith Arwyddion Prydain neu ieithoedd eraill, cenedligrwydd, cyfrifoldeb am ddibynyddion neu unrhyw reswm arall na ellir ei gyfiawnhau.

Er mwyn gwneud penderfyniadau sensitif a deallus am anghenion plant a gallu rhieni i ymateb i anghenion eu plant, mae'n bwysig i staff yr ysgol fod yn sensitif ynghylch gwahanol batrymau teuluoedd, ffyrdd o fyw a phatrymau magu plant sy'n amrywio ar draws gwahanol grwpiau hil, ethnig a diwylliannol.

16. Cyfrinachedd a Rhannu Gwybodaeth

Mae'r ysgol yn cydnabod bod pob mater sy'n ymwneud ag amddiffyn plant a diogelu yn gyfrinachol, fodd bynnag mae cydbwysedd rhwng amddiffyn plant a'r hawl i breifatrwydd, fel yr amlinellir isod.

Dim ond i aelodau eraill o staff sydd angen gwybod y bydd y Pennaeth a/neu'r Swyddog Diogelu Plant yn datgelu unrhyw wybodaeth am ddisgybl. Mae cyfrifoldeb proffesiynol dros rannu gwybodaeth ag asiantaethau eraill er mwyn diogelu plant.

Bydd staff yn deall na allant addo i blentyn y byddant yn cadw cyfrinachau, a allai gyfaddawdu diogelwch y plentyn neu ei les.

Er mwyn gwneud penderfyniadau ar sail gadarn, mae angen deall egwyddorion cyffredinol rhannu gwybodaeth sy'n adnabyddadwy i blentyn a/neu bobl ifanc neu eu rhieni/gofalwyr. Rhaid i ddiogelwch a lles plentyn neu unigolyn ifanc fod yr ystyriaeth gyntaf wrth wneud penderfyniadau am rannu gwybodaeth amdanynt.

Mae'n rhaid cael sail gyfreithiol ar gyfer rhannu gwybodaeth a phwrpas cyfreithlon dros wneud hynny. Wrth ymdrin â gwybodaeth gyfrinachol, bydd angen i ni fod yn fodlon bod yna naill ai:

- ymrwymiad statudol dros ddatgelu
- caniatâd wedi'i fynegi neu ei awgrymu gan yr unigolion dan sylw neu
- budd cyhoeddus tra phwysig i ddatgelu'r wybodaeth

Nid yw Rheoliad Cyffredinol y DU ar Ddiogelu Data, Deddf Diogelu Data 2018 a chyfraith hawliau dynol yn rhwystrau i rannu gwybodaeth gyfiawn. Maent yn darparu fframwaith ar gyfer rhannu gwybodaeth bersonol yn briodol, yn gyfreithiol, ac yn ddiogel. Gellir rhannu gwybodaeth heb ganiatâd os oes sail gyfreithiol i wneud hynny, yn cynnwys pan fo hyn yn angenrheidiol i ddiogelu plentyn neu atal niwed difrifol. Rhaid cofnodi penderfyniadau a rhesymau.

Gall ysgolion drafod unrhyw gais i rannu gwybodaeth o unrhyw ffynhonnell gyda'r Swyddog Diogelu Data ar gyfer yr Ysgol. Mae'n rhaid i'r holl staff geisio cyngor gan eu Hunigolyn Diogelu Dynodedig a/neu'r Pennaeth o ran rhannu unrhyw wybodaeth.

Fe fydd y Pennaeth a'r Swyddog Diogelu Plant yn gwbl ymwybodol o'r canllawiau yn ymwneud â'r Ddeddf Diogelu Data a'r canllawiau yn ymwneud â rhannu gwybodaeth:

- Fframwaith Cytundeb Rhannu Gwybodaeth Bersonol Cymru (WASPI) http://www.waspi.org/

Er hwylustod gellir gweld y Saith Rheol Aur ar gyfer Rhannu Gwybodaeth yn **Atodiad F**.

17. Polisïau Perthnasol (Rhaid dilyn pob polisi ochr yn ochr â'r polisi hwn)

Un o delerau'r polisi hwn yw bod y dogfennau hyn yn cael eu darllen ac y cydymffurfir â hwy.

Mae hefyd yn un o delerau'r polisi hwn bod asesiadau risg yn cael eu dogfennu a'u storio'n ddiogel mewn perthynas ag unrhyw weithgareddau neu unigolion fel sy'n ofynnol yn y polisïau canlynol.

17.1 Awdurdod Lleol Polisïau'r Ysgol

DS. Bydd angen i ysgolion sicrhau eu bod yn dyfynnu teitl llawn y polisïau ysgol ar gyfer yr adran hon. Mae cyngor a chanllawiau ar bolisïau enghreifftiol ar gael yn y lle cyntaf trwy'r Swyddog Diogelu Addysg.

- Polisi Presenoldeb
- Polisi Amserlen Lai
- Ymddygiad a Gwrth Fwlio
- Fframwaith Rhwng Cyfoedion mae ysgolion wedi'i fabwysiadu
- Caniatâd ar gyfer Creu Delweddau Digidol neu ar gyfer y Cyfryngau
- Tynnu lluniau a Gwneud fideos
- Y ddyletswydd PREVENT
- Goruchwylio gweithgaredd gyda Phlant nad yw ar safle EVOLVE ysgol
- Iechyd a Diogelwch
- Diogelwch Safle
- Sefydlu gwirfoddolwyr
- Cwricwlwm
- Diogelwch ar y Rhyngrwyd.
- Cyfleoedd Cyfartal
- Rhannu Pryderon

18. Cydymffurfio â'r Polisi hwn

Mae'n rhaid i bob aelod o staff ddarllen a deall y polisi hwn, gan gynnwys yr atodiadau a pholisïau cysylltiedig sy'n cyfateb i'w rolau a chyfrifoldebau unigol. Yna mae'n rhaid i'r holl staff brintio'u henw a rhoi eu llofnod yn y tabl isod.

Mae'n rhaid i bob aelod newydd o staff gydymffurfio â'r un drefn cyn gynted â phosibl.

Atodiad A - Diffiniadau o Ddiogelu

Diffiniad o Ddiogelu

Mae Diogelu ac Amddiffyn yn gyfrifoldeb i bawb

Gweithdrefnau Diogelu Cymru 2019)

Mae Diogelu yn golygu amddiffyn plant rhag camdriniaeth, esgeulustod a mathau eraill o niwed, ac addysgu'r bobl o'u hamgylch nhw i adnabod yr arwyddion a'r peryglon. Diffinnir diogelu a hybu lles plant sy'n mynychu ysgol at ddibenion y polisi hwn fel a ganlyn:

- amddiffyn plant rhag y risg o gael eu cam-drin, eu hesgeuluso neu ddioddef mathau eraill o niwed;
- atal niwed i iechyd neu ddatblygiad plant;
- sicrhau bod plant yn cael eu magu mewn amgylchiadau sy'n gyson â darpariaeth o ofal diogel ac effeithiol; a
- cymryd camau gweithredu i alluogi pob plentyn i gyflawni'r canlyniadau gorau

Adran 175 Deddf Addysg 2022 ac Adran 3 Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014

Diffiniad o Amddiffyn Plant

Mae amddiffyn plant yn rhan o ddiogelu a hyrwyddo lles. Mae hyn yn cyfeirio at y gweithgaredd, sy'n cael ei wneud i amddiffyn plant penodol sy'n dioddef neu sydd mewn perygl o ddioddef niwed sylweddol o ganlyniad i gamdriniaeth neu esgeulustod

Atodiad B – Categorïau o Berygl o Niwed

Categorïau

Bydd y categori, neu gyfuniad o gategorïau, a ddefnyddir wrth gofrestru yn dangos i'r rhai sy'n defnyddio'r gofrestr beth yw'r prif bryderon ar adeg cofrestru.

(Gweithdrefnau Diogelu Cymru 2019)

Caiff plentyn ei gam-drin neu ei esgeuluso pan fydd rhywun yn peri niwed, neu'n methu â gweithredu i atal niwed iddo. Gall plentyn ddioddef camdriniaeth mewn amgylchedd teulu neu mewn amgylchedd sefydliadol neu gymunedol; gan bobl y maen nhw'n eu hadnabod, neu yn fwy anaml, gan ddieithryn. Gall plentyn neu berson ifanc **hyd at 18 oed** ddioddef camdriniaeth neu esgeulustod a bydd angen amddiffyniad arnynt drwy gynllun amddiffyn plant rhyngasiantaethol.

Cam-drin Corfforol

Gall gynnwys taro, slapio, gorddefnyddio neu gamddefnyddio meddyginiaeth, atal rhywun yn ormodol neu gosbau amhriodol.

Cam-drin Emosiynol a Seicolegol

Bygythiadau o niwed neu adael plentyn, rheolaeth orfodol, codi cywilydd arnynt, cam-drin geiriol neu hiliol, arwahanrwydd neu dynnu'n ôl o wasanaethau neu rwydweithiau cefnogol, bod yn dyst i gam-drin eraill.

Cam-drin Rhywiol

Gorfodi neu hudo plentyn neu berson ifanc i gymryd rhan mewn gweithgarwch rhywiol, p'un ai yw'r plentyn yn ymwybodol o beth sy'n digwydd ai peidio. Gall hyn gynnwys cyswllt corfforol, gan gynnwys gweithredoedd treiddiol neu anhreiddiol, gweithgarwch di-gyffwrdd, megis cynnwys plant wrth edrych ar, neu gynhyrchu, deunydd pornograffig neu wylio

gweithgarwch rhywiol, neu annog plant i ymddwyn mewn ffyrdd amhriodol yn rhywiol.

Ariannol

Bydd y categori hwn yn llai amlwg i blentyn, ond gallai dangosyddion gynnwys:

Peidio â diwallu eu hanghenion o ran gofal a chefnogaeth a ddarperir drwy daliadau uniongyrchol neu:

Gwynion bod eiddo personol yn mynd ar goll.

Esgeulustod

Methiant i ddiwallu anghenion corfforol, emosiynol a/neu seicolegol sylfaenol sy'n debygol o arwain at amhariad i iechyd neu ddatblygiad.

Atodiad C - Dangosyddion Niwed

Dangosyddion Niwed

1 Cam-drin Corfforol

Gall cam-drin corfforol gynnwys taro, ysgwyd, taflu, gwenwyno, llosgi neu sgaldio, boddi, mygu, neu achosi niwed corfforol arall i blentyn. Gall niwed corfforol gael ei achosi hefyd pan fo rhiant neu ofalwr yn ffugio symptomau salwch mewn plentyn neu'n cymell hynny'n fwriadol.

Dangosyddion yn y Plentyn

Cleisio - Yn aml mae'n bosibl gwahaniaethu rhwng cleisiau damweiniol a chleisiau a achoswyd. Rhaid ystyried y canlynol fel cleisiau annamweiniol oni bai bod tystiolaeth neu esboniad digonol yn cael ei roi:

- Cleisio yn y geg neu o'i chwmpas
- Dwy lygad wedi cleisio ar yr un pryd, heb glais ar y talcen (anaml bydd hyn yn ddamweiniol, er y gall un llygad wedi cleisio fod yn ddamweiniol neu wedi'i achosi gan gamdriniaeth)
- Cleisiau ailadroddus neu lawer o gleisiau ar y pen neu ar lefydd a fyddai'n annhebygol o gael eu hanafu'n ddamweiniol, er enghraifft, y cefn, y geg, boch, clust, y stumog, y frest, o dan y fraich, y gwddf, organau rhywiol ac ardaloedd rhefrol
- Amrywiad mewn lliw, o bosib yn dangos anafiadau a achoswyd ar wahanol adegau
- Amlinelliad o wrthrych a ddefnyddiwyd, e.e. marciau belt, printiau llaw neu frwsh gwallt
- Cleisiau llinellol ar unrhyw ardal, yn enwedig ar y pen-ôl, cefn neu'r wyneb
- Cleisiau neu rwygiadau o amgylch, neu y tu ôl, i labed y clustiau sy'n dangos anaf drwy eu tynnu neu eu troi
- Cleisio o amgylch yr wyneb
- Marciau gafael ar ran uchaf y breichiau, blaen y fraich neu goes
- Gwaedlifau Petechae (smotiau gwaed o dan y croen), sy'n gysylltiedig yn aml â slapio, mygu, crogi a gwasgu

Toriadau - Gall torri esgyrn achosi poen, chwydd ac afliwiad dros esgyrn neu gymal. Mae'n annhebygol y bydd plentyn wedi torri asgwrn heb i'r gofalwyr fod yn ymwybodol o drallod y plentyn. Os nad yw'r plentyn yn defnyddio braich neu goes, os oes ganddo boen wrth symud a/neu fod coes neu fraich wedi chwyddo, efallai ei fod wedi torri asgwrn. Mae sail i bryderu os:

- Yw'r hanes a ddarperir yn amwys, ddim yn bodoli neu'n anghyson
- Oes hen doriadau asgwrn cysylltiedig
- Ceisir sylw meddygol ar ôl cyfnod o oedi pan fydd y toriad wedi achosi symptomau fel chwydd, poen neu golli symudiad

Achosir toriadau i asennau o ganlyniad i drawma mawr fel mewn damwain ffordd, anaf ysgwyd difrifol neu anaf uniongyrchol megis cic yn unig.

Mae toriadau i'r benglog yn anghyffredin mewn cwympiadau cyffredin, h.y. o dair troedfedd neu lai. Mae tyst i'r anaf fel arfer, bydd y plentyn yn crio, ac os bydd wedi torri asgwrn, mae'n debygol y bydd chwydd yn datblygu ar y benglog dros 2 i 3 awr. Dylid cymryd pob toriad i'r benglog o ddifrif.

Anafiadau i'r geg - Mae rhwygiadau i'r frenulum (y meinwe sy'n atodi'r wefus uchaf i'r gwm) yn aml yn arwydd o orfodi bwyd ar fabi neu blentyn ag anabledd. Yn aml bydd cleisiau marciau bysedd ar y bochau ac o amgylch y geg. Yn anaml, mae'n bosibl fod yna grafiadau ar y daflod hefyd.

Gwenwyno - Mae achosion o lyncu tabledi neu wenwyn domestig mewn plant o dan 5 oed fel arfer o ganlyniad i esgeulustod rhiant neu ofalwr, ond gall fod yn hunan-niwed, hyd yn oed mewn plant ifanc.

Salwch wedi'i Ffugio neu wedi ei Achosi - Gall gweithwyr proffesiynol fod yn bryderus am y posibilrwydd o blentyn yn dioddef niwed sylweddol o ganlyniad i salwch yn cael ei ffugio neu yn cael ei achosi gan ei ofalwr. Pryderon posibl yw:

- Anghysondeb rhwng cyflyrau meddygol a adroddwyd amdanynt ac a arsylwir, megis ffitiau
- Presenoldeb mewn amryw o ysbytai, mewn gwahanol ardaloedd
- Datblygu anhwylderau bwydo/bwyta, o ganlyniad i ryngweithiadau bwydo annymunol
- Y plentyn yn datblygu agweddau annormal tuag at ei iechyd ei hun

- Methiant anorganig i ffynnu – pan nad yw plentyn yn magu pwysau nac yn tyfu ac nad oes achos meddygol sylfaenol
- Oedi o ran datblygiad lleferydd, iaith neu symudedd
- Ddim yn hoffi cyswllt corfforol agos
- Anhwylderau ymlyniad
- Hunan-barch isel
- Perthnasoedd o ansawdd gwael gyda chyfoedion neu ddiffyg perthnasoedd am fod rhyngweithio cymdeithasol wedi'i gyfyngu
- Presenoldeb gwael yn yr ysgol a thangyflawni

Marciau Brathu - Gall marciau brathu adael argraffiadau clir o'r dannedd yn fuan ar ôl i'r anaf ddigwydd. Yna bydd y siâp yn dod yn glais mwy diffiwsiedig mewn siâp modrwy, hirgrwn neu hanner cylch. Mae'r rhai dros 3cm mewn diamedr yn fwy tebygol o fod wedi'u hachosi gan oedolyn neu blentyn hŷn. Dylid ceisio barn feddygol/deintyddol, yn ddelfrydol o fewn y 24 awr gyntaf, os oes yna unrhyw amheuaeth ynghylch tarddiad y brathiad.

Llosgiadau a Sgaldiadau - Gall fod yn anodd gwahaniaethu rhwng llosgiadau a sgaldiadau damweiniol ac annamweiniol. Sgaldiadau yw'r anaf llosgi bwriadol mwyaf cyffredin a gofnodir. Gall unrhyw losg ag amlinelliad clir fod yn amheus, e.e. llosgiadau cylchol o sigaréts, llosgiadau llinellol o rodenni metel poeth neu elfennau tân trydanol, llosgiadau o'r un dyfnder dros ardal fawr o'r corff, sgaldiadau sydd â llinell sy'n dangos trochi neu hylif wedi'i dywallt. Gall hen greithiau fod yn arwydd o losgiadau/sgaldiadau blaenorol na chawsant eu trin yn briodol neu na chafwyd eglurhad digonol ohonynt. Mae sgaldiadau i ben-ôl plentyn, yn enwedig yn absenoldeb llosgiadau i'r traed, yn arwydd o drochi i mewn i hylif neu fath poeth.

Mae'r pwyntiau canlynol hefyd yn werth eu cofio:

- Mae oedolyn cyfrifol yn gwirio tymheredd y bath cyn i'r plentyn fynd i mewn iddo.
- Mae plentyn yn annhebygol o eistedd i lawr yn wirfoddol mewn bath poeth, ac ni all sgaldio ei ben-ôl yn ddamweiniol heb sgaldio ei draed hefyd.
- Bydd plentyn a fydd yn mynd i ddŵr sy'n rhy boeth o'i wirfodd yn gwneud ei orau i ddod allan, a bydd marciau sblasio.

Creithiau - Gall nifer fawr o greithiau neu greithiau o wahanol feintiau neu oedrannau, neu ar wahanol rannau o'r corff, neu mewn siapiau anarferol, awgrymu camdriniaeth.

Cyflwyniad emosiynol/ymddygiadol

- Gwrthod trafod anafiadau
- Derbyn cosb sy'n ymddangos yn ormodol
- Ofn y cysylltir â'r rhieni ac ofn mynd yn ôl adref
- Tynnu'n ôl o gyswllt corfforol
- Breichiau a choesau'n cael eu gorchuddio mewn tywydd poeth
- Ofn cymorth meddygol
- Ymddygiad ymosodol tuag at eraill
- Yn absennol o'r ysgol yn aml
- Esboniad sydd yn anghyson ag anaf
- Nifer o esboniadau gwahanol yn cael eu rhoi ar gyfer anaf

Dangosyddion yn y Rhiant

- Gallant fod ag anafiadau eu hunain sy'n awgrymu trais domestig
- Ddim yn ceisio cymorth meddygol/oedi anesboniadwy o ran ceisio triniaeth
- Amharod i roi gwybodaeth neu sôn am anafiadau blaenorol
- Absennol heb reswm da pan fydd angen triniaeth ar eu plentyn
- Dim diddordeb neu ddim yn poeni am ddamwain neu anaf
- Yn ymosodol tuag at y plentyn neu eraill
- Ymdrechion i roi meddyginiaeth heb awdurdod
- Ceisio tynnu'r plentyn i'w salwch eu hunain
- Hanes o gam-drin yn ystod plentyndod, hunan niweidio, honiadau ffug o ymosodiad corfforol neu rywiol
- Gall rhiant/gofalwr gymryd rhan yn ormodol mewn profion meddygol, cymryd tymheredd a mesur hylifau corfforol
- Yn ymwneud yn ddwys â'u plant, byth yn cymryd seibiant, nac yn caniatáu i unrhyw un arall ymgymryd â gofal eu plentyn
- Gallant ymddangos yn anarferol o bryderus am ganlyniadau ymchwiliadau a allai ddangos salwch corfforol yn y plentyn
- Fe all anawsterau rhianta ehangach fod yn gysylltiedig (neu mae'n bosibl nad yw'n gysylltiedig) â'r math hwn o gamdriniaeth
- Mae gan y rhiant/gofalwr euogfarnau am droseddau treisgar

Dangosyddion yn y teulu/amgylchedd

- Wedi'u gwthio i'r cyrion neu eu harwahanu gan y gymuned
- Hanes o iechyd meddwl, camddefnyddio alcohol neu gyffuriau neu drais yn y cartref
- Hanes o farwolaeth anesboniadwy, salwch neu nifer o lawdriniaethau yn achos y rhieni a/neu frodyr a chwiorydd
- Hanes o gam-drin yn ystod plentyndod, hunan niweidio, honiadau ffug o ymosodiad corfforol neu rywiol neu ddiwylliant o gosbedigaeth gorfforol

2. Cam-drin Emosiynol

Cam-drin emosiynol yw cam-drin plentyn yn barhaus yn emosiynol nes achosi effeithiau andwyol difrifol a pharhaus ar ddatblygiad emosiynol y plentyn. Gall hyn gynnwys cyfleu i blant eu bod yn ddi-werth neu fod neb yn eu caru, neu greu'r argraff nad ydynt yn ddigon da neu ddim ond yn werth rhywbeth os ydynt yn bodloni anghenion rhywun arall.

Gall gynnwys peidio â rhoi cyfleoedd i blentyn i fynegi eu safbwyntiau, eu distewi'n fwriadol neu 'wneud hwyl' o'r hyn maent yn ei ddweud neu sut maent yn cyfathrebu. Gall gynnwys rhoi disgwyliadau sy'n amhriodol ar blant o safbwynt oed neu ddatblygiad. Gall y rhain gynnwys rhyngweithiadau sydd y tu hwnt i allu datblygiadol y plentyn, yn ogystal â goramddiffyn a chyfyngu ar archwiliad a dysgu plentyn, neu atal y plentyn rhag cymryd rhan mewn rhyngweithio cymdeithasol arferol. Gall gynnwys gweld neu glywed rhywun arall yn cael ei gam-drin. Gall gynnwys bwlio difrifol (gan gynnwys seiber-fwlio), achosi i blant deimlo'n ofnus neu mewn perygl yn aml, neu gamfanteisio ar blant neu eu llygru. Mae rhyw lefel o gam-drin emosiynol yn ymwneud â phob math o gam-drin plentyn, er fe allai ddigwydd ar ei ben ei hun.

Dangosyddion yn y Plentyn

- Oedi o ran datblygiad
- Ymlyniad anarferol rhwng plentyn a rhiant/gofalwr, e.e. gorbryderus, annetholus neu dim ymlyniad
- Ymddygiad ymosodol tuag at eraill
- Plentyn wedi'i wneud yn fwch dihangol o fewn y teulu
- Gwyliadwrusrwydd dwys, yn enwedig mewn plant dan oed ysgol
- Hunan-barch isel a diffyg hyder

- Wedi encilio neu'n cael eu hystyried fel plentyn unig – anhawster uniaethu ag eraill
- Yn gorymateb i gamgymeriadau
- Ofni sefyllfaoedd newydd
- Ymatebion emosiynol amhriodol i sefyllfaoedd poenus
- Ymddygiad niwrotig (e.e. siglo, troelli gwallt, sugno bawd)
- Hunan-niweidio
- Ofn y cysylltir â rhieni
- Eithafion goddefedd neu ymddygiad ymosodol
- Camddefnyddio cyffuriau/sylweddau
- Rhedeg i ffwrdd yn barhaus
- Dwyn cymhellol
- Hunan-barch isel
- Difaterwch – agwedd ddi-hid
- Ynysiad cymdeithasol - nid yw'n ymuno â dim ac nid oes ganddo/ganddi lawer o ffrindiau
- Iselder, encilio
- Problemau ymddygiad, e.e. ymddygiad ymosodol, ceisio sylw, gorfywiogrwydd, rhychwant sylw gwael
- Hunan-barch isel, diffyg hyder, ofn, gofid, pryder
- Perthnasoedd gwael â chyfoedion, gan gynnwys ymddygiad encilgar neu ynysig

Dangosyddion yn y Plentyn

- Gall cam-drin domestig, problemau iechyd meddwl oedolion a chamddefnyddio sylweddau gan rieni fod yn nodweddion mewn teuluoedd lle mae plant yn agored i gamdriniaeth.
- Ymlyniad annormal i blentyn, e.e. rhy bryderus neu ddiffyg diddordeb yn y plentyn
- Yn gwneud un plentyn yn fwch dihangol o fewn y teulu
- Rhoi disgwyliadau amhriodol ar y plentyn, e.e. atal archwilio datblygiadol, neu broses ddysgu'r plentyn, neu atal rhyngweithio cymdeithasol arferol trwy fod yn rhy amddiffynnol
- Fe all anawsterau magu plant ehangach fod yn gysylltiedig (neu mae'n bosibl nad yw'n gysylltiedig) â'r math hwn o gamdriniaeth.

Dangosyddion yn y Teulu/Amgylchedd

- Diffyg cefnogaeth gan deulu neu rwydwaith cymdeithasol

- Wedi'u gwthio i'r cyrion neu eu harwahanu gan y gymuned.
- Hanes o iechyd meddwl, camddefnyddio alcohol neu gyffuriau neu drais yn y cartref.
- Hanes o farwolaeth anesboniadwy, salwch neu nifer o lawdriniaethau yn achos y rhieni a/neu frodyr a chwiorydd yn y teulu
- Hanes o gam-drin yn ystod plentyndod, hunan niweidio, anhwylder somateiddio neu honiadau ffug o ymosodiad corfforol neu rywiol neu ddiwylliant o gosbedigaeth gorfforol.

3. Esgeulustod

Esgeulustod yw methiant parhaus i fodloni anghenion corfforol a/neu seicolegol sylfaenol y plentyn, sy'n debygol o arwain at amhariad difrifol i iechyd neu ddatblygiad y plentyn. Gall esgeulustod ddigwydd yn ystod beichiogrwydd o ganlyniad i gam-drin sylweddau gan y fam. Pan y bydd plentyn wedi ei eni, gall esgeulustod gynnwys rhiant neu ofalwr yn methu â:

- Darparu bwyd a dillad digonol, lloches (gan gynnwys gwahardd o'r cartref neu droi cefn);
- Amddiffyn plentyn rhag niwed corfforol ac emosiynol neu berygl;
- Sicrhau goruchwyliaeth ddigonol (gan gynnwys y defnydd o ofalwyr anghymwys); neu
- sicrhau mynediad at ofal neu driniaeth feddygol briodol
- gall hefyd gynnwys esgeuluso neu beidio ag ymateb i anghenion emosiynol sylfaenol y plentyn

Dangosyddion yn y Plentyn - Ymddangosiad Corfforol

- Methu â ffynnu neu, mewn plant hŷn, taldra byr
- Dan bwysau
- Chwant bwyd yn aml
- Cyflwr budur, blêr
- Wedi gwisgo'n annigonol, dillad mewn cyflwr gwael
- Croen coch/piws brith, yn enwedig ar y dwylo a'r traed - gwelir hyn yn y gaeaf oherwydd oerfel
- Coesau a breichiau wedi chwyddo gyda briwiau sy'n araf yn gwella, fel arfer yn gysylltiedig ag anaf oer
- Chwant bwyd barus annormal
- Gwallt sych, tenau

- Heintiau dro ar ôl tro/heb eu trin neu gyflyrau'r croen, e.e. ecsema neu lau pen parhaus, clefyd crafu, dolur rhydd
- Cyflyrau iechyd neu feddygol heb eu rheoli/heb eu trin, gan gynnwys iechyd deintyddol gwael
- Damweiniau neu anafiadau aml

Dangosyddion yn y Plentyn - Datblygiad

- Oedi cyffredinol, yn enwedig o ran lleferydd ac iaith
- Sgiliau cymdeithasol annigonol a chymdeithasu gwael

Dangosyddion yn y Plentyn – Ymddangosiad Emosiynol / Ymddygiadol

- Anhwylderau ymlyniad
- Absenoldeb ymatebolrwydd cymdeithasol arferol
- Ymddygiad diwahân mewn perthnasoedd ag oedolion
- Anghenus yn emosiynol
- Dwyn cymhellol
- Blinder cyson
- Yn absennol o'r ysgol neu'n hwyr yn aml
- Diffyg hunan werth
- Tueddiadau dinistriol
- Yn ffynnu i ffwrdd o amgylchedd y cartref
- Ymddygiad ymosodol a byrbwyll
- Perthnasoedd anesmwyth â chyfoedion
- Ymddygiad hunan-niweidiol

Dangosyddion yn y Rhiant

- Ymddangosiad budur, blêr
- Wedi gwisgo'n annigonol
- Sgiliau cymdeithasol annigonol a chymdeithasu gwael
- Ymlyniad annormal i'r plentyn, e.e. pryderus
- Hunan-barch isel a diffyg hyder
- Methu diwallu'r anghenion hanfodol sylfaenol, e.e. bwyd digonol, dillad, cynhesrwydd, hylendid

- Methu diwallu anghenion iechyd a meddygol y plentyn, e.e. iechyd y geg gwael, methu mynychu na chadw apwyntiadau gyda'r ymwelydd iechyd, meddyg teulu neu ysbyty, heb gofrestru gyda meddyg teulu, methu ceisio triniaeth feddygol briodol neu gydymffurfio â thriniaeth feddygol briodol, methu mynd i'r afael â chamddefnyddio sylweddau yn ystod beichiogrwydd
- Plentyn wedi'i adael gydag oedolion sydd wedi meddwi neu sy'n dreisgar
- Plentyn yn cael ei adael neu ei adael ar ei ben ei hun am gyfnodau gormodol
- Fe all anawsterau rhianta ehangach fod yn gysylltiedig (neu mae'n bosibl nad yw'n gysylltiedig) â'r math hwn o gamdriniaeth

Dangosyddion yn y Teulu/Amgylchedd

- Hanes o esgeulustod yn y teulu
- Y teulu wedi eu gwthio i'r cyrion neu wedi eu hynysu gan y gymuned.
- Mae gan y teulu hanes o iechyd meddwl, camddefnyddio alcohol neu gyffuriau neu drais yn y cartref.
- Hanes o farwolaeth anesboniadwy, salwch neu nifer o lawdriniaethau yn achos y rhieni a/neu frodyr a chwiorydd. Y teulu â hanes o gam-drin yn ystod plentyndod, hunan niweidio, troi pryder yn symptomau corfforol, honiadau ffug o ymosodiad corfforol neu rywiol neu ddiwylliant o gosb gorfforol.
- Amgylchedd peryglus yn y cartref, gan gynnwys methu â defnyddio offer diogelwch yn y cartref; perygl o ganlyniad i anifeiliaid.
- Amgylchedd y cartref mewn cyflwr gwael, e.e. cyfleusterau budr, diffyg trefniadau cysgu priodol, awyru annigonol (gan gynnwys ysmygu goddefol) a diffyg gwres digonol.
- Diffyg cyfleoedd i blant chwarae a dysgu

4. Cam-drin Rhywiol

Mae cam-drin rhywiol yn golygu gorfodi neu hudo plentyn neu berson ifanc i gymryd rhan mewn gweithgarwch rhywiol, ddim o reidrwydd yn cynnwys trais lefel uchel, os yw'r plentyn yn ymwybodol o'r hyn sy'n digwydd ai peidio.

Gall gweithgarwch gynnwys cyffwrdd corfforol, gan gynnwys ymosodiad drwy dreiddio (er enghraifft, treisio neu gyfathrach eneuol) neu weithredoedd anhreiddiol megis mastyrbio, cusanu, rhwbio a chyffwrdd y tu allan i'r dillad.

Gall hefyd gynnwys gweithgarwch heb gyffwrdd, megis gwneud i blant edrych ar, neu gynhyrchu delweddau rhywiol, gwylio gweithgareddau rhywiol, annog plant i ymddwyn mewn modd rhywiol amhriodol, neu hudo plentyn i'w baratoi i gael ei gam-drin (gan gynnwys drwy'r rhyngrwyd).

Nid oedolion gwryw yn unig sydd yn cyflawni camdriniaeth rywiol. Gall merched hefyd gyflawni gweithredoedd o gam-drin rhywiol, fel y gall plant eraill.

Dangosyddion yn y Plentyn - Ymddangosiad Corfforol

- Heintiau wrinol, gwaedu neu ddolur yn ardaloedd yr organau cenhedlu neu'r anws
- Poen rheolaidd wrth basio wrin neu garthion
- Gwaed ar ddillad isaf
- Heintiau a drosglwyddir yn rhywiol
- Dolur yn y fagina neu waedu
- Beichiogrwydd mewn merch iau lle nad yw'r tad wedi'i ddatgelu a/neu lle mae cyfrinachedd neu amwysedd ynghylch pwy yw'r tad
- Symptomau corfforol megis anafiadau i ardal yr organau cenhedlu neu'r anws, cleisio ar y pen-ôl, yr abdomen a'r cluniau, clefyd a drosglwyddir yn rhywiol, presenoldeb semen ar y fagina, anws, organau cenhedlu allanol neu ddillad

Dangosyddion yn y Plentyn – Ymddangosiad Emosiynol / Ymddygiadol

- Yn gwneud datgeliad.
- Dangos gwybodaeth neu ymddygiad rhywiol sy'n amhriodol i'w oedran/cam datblygu, neu sy'n anarferol o ddi-gêl
- Newidiadau o ran ymddygiad na ellir eu hegluro, fel bod yn ymosodol neu wedi encilio
- Hunan-niweidio, e.e. anhwylderau bwyta, hunan-anffurfio a cheisio cyflawni hunanladdiad
- Hunanddelwedd wael, hunan-niweidio, hunan-gasineb
- Amharod i ddadwisgo ar gyfer Addysg Gorfforol
- Rhedeg oddi cartref
- Sylw neu ganolbwyntio gwael (mewn byd bach eu hunain)

- Newidiadau sydyn mewn arferion gwaith ysgol, dechrau chwarae triwant
- Dod yn encilgar, wedi ei ynysu neu yn poeni'n ormodol
- Ymddygiad rhywioledig amhriodol
- Yn destun camfanteisio'n rhywiol neu ddewis diwahân o bartneriaid rhywiol
- Gwlychu neu ymddygiadau eraill sy'n gam yn ôl, e.e. sugno bawd
- Tynnu lluniau rhywiol di-gêl
- Iselder

Dangosyddion yn y Rhieni

- Sylwadau a wneir gan y rhiant/gofalwr am y plentyn
- Diffyg ffiniau rhywiol
- Anawsterau neu wendidau magu plant ehangach
- Ymddygiad o feithrin perthynas amhriodol
- Mae'r rhiant yn droseddwr rhyw

Dangosyddion yn y Teulu/Amgylchedd

- Wedi'u gwthio i'r cyrion neu eu harwahanu gan y gymuned.
- Hanes o iechyd meddwl, camddefnyddio alcohol neu gyffuriau neu drais yn y cartref.
- Hanes o farwolaeth anesboniadwy, salwch neu nifer o lawdriniaethau yn achos y rhieni a/neu frodyr a chwiorydd yn y teulu
- Hanes o gam-drin yn ystod plentyndod, hunan niweidio, anhwylder somateiddio neu honiadau ffug o ymosodiad corfforol neu rywiol neu ddiwylliant o gosbedigaeth gorfforol
- Aelod o'r teulu yn droseddwr rhyw.

Sylwer: Nid yw'r rhestr hon yn gyflawn.

Atodiad D - plentyn yn datgelu am blentyn arall

Gweithdrefnau Diogelu Cymru 2019

Beth i'w wneud os bydd Plentyn yn dweud wrthych ei fod ef/hi neu berson ifanc arall yn cael ei gam-drin?

- Dangoswch i'r plentyn eich bod wedi clywed yr hyn y mae'n ei ddweud, a'ch bod yn cymryd ei honiadau o ddifrif
- Anogwch y plentyn i siarad, ond peidiwch ag ysgogi na gofyn cwestiynau arweiniol.

Peidiwch â thorri ar draws y plentyn pan fyddant yn trafod digwyddiadau sylweddol. Peidiwch â gwneud i'r plentyn ailadrodd ei hanes

- Esboniwch pa gamau y bydd rhaid i chi eu cymryd, mewn ffordd sy'n briodol i oedran a dealltwriaeth y plentyn
- Peidiwch ag addo cadw'r hyn a ddywedwyd wrthych yn gyfrinach, gan fod gennych gyfrifoldeb i ddatgelu gwybodaeth i'r rhai sydd angen gwybod. Nid yw rhoi gwybod am bryderon yn bradychu ymddiriedaeth
- Ysgrifennwch yr hyn a ddywedwyd wrthych cyn gynted ag y gallwch chi, a dim hwyrach na 24 awr wedyn, gan ddefnyddio'r union eiriau os yw'n bosibl
- Cofnodwch a rhowch wybod am eich pryderon i'r Arweinydd Diogelu Dynodedig. Peidiwch ag oedi
- Gofynnwch i'r Arweinydd Diogelu Dynodedig pa gamau y mae'n bwriadu eu cymryd a chofnodwch yr ymateb. Os nad ydych yn fodlon â'r camau a gaiff eu cymryd, ymgynghorwch â'r Gwasanaethau Cymdeithasol
- Peidiwch â phoeni y gallech fod wedi gwneud camgymeriad. Bydd y gwasanaethau cymdeithasol yn eich cymryd o ddifrif bob amser. Mae'n well eich bod wedi trafod y mater gyda rhywun sydd â'r profiad a'r cyfrifoldeb i wneud asesiad
- Peidiwch â herio'r camdriniwr honedig (a all fod yn berson ifanc ei hun)
- Gwnewch nodyn ysgrifenedig (Gweler y daflen ar wahân) gan gynnwys yr hyn a wnaethoch a'r ymateb a gawsoch, e.e. gan yr Arweinydd Diogelu Dynodedig, a chofnodwch unrhyw ystyriaethau, penderfyniadau a chamau gweithredu dilynol y gallwch eu cymryd
- Adolygwch unrhyw gamau a gymerwyd – **COFNODWCH, RHOWCH WYBOD AC ADOLYGWCH**

Dylai arsylwadau ffeithiol gynnwys sylwadau'r plentyn air am air:

Sylwadau'r Plentyn

Beth oedden nhw'n ei ddweud mewn gwirionedd, dyfynnwch eu geiriau, peidiwch â rhoi seren yn hytrach na rhegfeydd neu eiriau anodd. Defnyddiwch eiriau gwirioneddol os gallwch eu cofio neu nodwch mai geiriau tebyg a ddefnyddiwyd a'ch bod yn dweud yn fras

Cyd-destun unrhyw sefyllfa?

Lle oedd y digwyddiad, beth oedd y plentyn i fod yn ei wneud, a oedd yn dasg/sefyllfa arferol i'r plentyn, a oedd hyn yn rhywbeth na fyddai'r plentyn wedi'i brofi o'r blaen. A roddwyd cyfarwyddiadau clir?

Eraill yn bresennol

Faint o blant eraill a oedd yn bresennol, a oedd unrhyw un ohonynt yn rhan o'r digwyddiad, beth oedd eu cyfraniad i'r digwyddiad?

Ffactorau Amgylcheddol

A oedd unrhyw beth am amgylchedd corfforol y plentyn a oedd yn effeithio ar eu hymddygiad?

Oedolion eraill yn bresennol

A oes angen i chi groesgyfeirio eich cyfrif am y digwyddiad gydag unrhyw un arall?

Sylwadau'r Oedolyn

Pa eiriau a ddywedwyd wrth y plentyn mewn gwirionedd ar ddiwedd y digwyddiad?

Teledu Cylch Caeëdig yn yr Ysgol / ar y Safle

A oes camerâu teledu cylch caeëdig i gadarnhau'r hyn a ddigwyddodd a chefnogi unrhyw ymchwiliad?

Cofnod Ysgrifenedig

Cofnodwch Amser, Diwrnod a Lleoliad y digwyddiad, unrhyw ddatgeliad a'r amser y gwnaed y nodiadau. Rhaid i gofnodion fod yn:

Amserol	Cyn gynted ag y bo modd ac o fewn yr un diwrnod gwaith, ac os yw'n bryder neu'n atgyfeiriad yn ymwneud ag amddiffyn plant cyn gynted ag sy'n ymarferol bosibl.
Ffeithiol	Peidiwch â chofnodi eich barn - dychmygwch eich bod yn gamera fideo sy'n gwylio'r digwyddiad, ac ysgrifennwch naratif sy'n ddisgrifiadol ond nid yn rhy gymhleth.

Casgliad o ran y Digwyddiad

Sut y daeth y mater i ben, sut oedd ymddygiad y plentyn ar ddiwedd ac ar ôl y digwyddiad? Disgrifiwch eich gweithredoedd dilynol, e.e. rhoi gwybod i'r Unigolyn Diogelu Dynodedig a rhoi'r nodiadau am y digwyddiad i'r unigolyn hwn.

Sylwer: Ni fydd pob eitem uchod yn berthnasol i bob cofnod, byddwch yn ymwybodol o'r penawdau a chofnodwch y wybodaeth sydd ar gael, peidiwch â theimlo rheidrwydd i 'roi tic ym mhob blwch'

Atodiad E - Cofnod Contractwyr / Ymwelwyr Dyddiol

Logo'r Ysgol

Cofnod Contractwyr Dyddiol

Dylid rhoi Gwybodaeth Ddiogelu i bob Contractwr a dylid cofnodi enwau contractwyr.

Dyddiad	Amser Cyrraedd	Amser Gadael	Enw	Cwmni	Rheswm dros yr ymweliad	Gwybodaeth AP wedi ei rhoi	Asesiad Risg	
							Dilys Rhif GDG:	

							Yng nghwmni rhywun ar y safle	
							Ddim mewn ardaloedd lle bydd disgyblion ar eu pen eu hunain	
							Dilys Rhif GDG:	
							Yng nghwmni rhywun ar y safle	
							Ddim mewn ardaloedd lle bydd disgyblion ar eu pen eu hunain	
							Dilys Rhif GDG:	
							Yng nghwmni rhywun ar y safle	
							Ddim mewn ardaloedd lle bydd disgyblion ar eu pen eu hunain	

Atodiad F - Rhannu Gwybodaeth

Saith Rheol Aur ar gyfer Rhannu Gwybodaeth

1. **Mae cyfraith diogelu data yn cefnogi rhannu gwybodaeth yn briodol**. Nid yw Rheoliad Cyffredinol y DU ar Ddiogelu Data, Deddf Diogelu Data 2018 a chyfraith hawliau dynol yn rhwystrau i rannu y gellir ei gyfiawnhau. Maent yn darparu fframwaith ar gyfer rhannu gwybodaeth bersonol, yn gyfreithiol, yn deg ac yn

ddiogel. Mewn materion diogelu, mae'n rhaid rhoi blaenoriaeth i ddiogelu plentyn rhag unrhyw gamdriniaeth, esgeulustod neu niwed arall, pan fyddai peidio â rhannu gwybodaeth yn gallu eu rhoi nhw neu unigolyn arall mewn perygl.

2. **Byddwch yn agored ac yn dryloyw pan fo'n ddiogel ac yn briodol**. Eglurwch o'r cychwyn cyntaf pam y bydd gwybodaeth yn cael ei rhannu, sut y bydd yn cael ei defnyddio a gyda phwy. Peidiwch â hysbysu'r plentyn, y rhiant, y gofalwr neu unigolyn arall pan fyddai gwneud hynny'n gallu cynyddu risg, rhagfarnu ymholiad diogelu, neu roi rhywun mewn perygl.

3. **Ceisiwch gyngor os ydych yn ansicr, ond peidiwch ag oedi unrhyw gamau gweithredu angenrheidiol**. Dylech ymgynghori â'r Unigolyn Diogelu Dynodedig, y Pennaeth, y Swyddog Diogelu Data neu'r gwasanaeth statudol perthnasol. Pan fo'n bosibl, dylech geisio cyngor heb ddatgelu unrhyw wybodaeth a fyddai'n galluogi adnabod unigolyn i ddechrau. Rhaid rhoi gwybod am bryder diogelu brys yn ddi-oed

4. **Nodwch a chofnodwch y sail gyfreithiol ar gyfer rhannu**. Efallai y bydd caniatâd yn briodol mewn rhai amgylchiadau ond nid yw fel arfer y sail gyfreithiol fwyaf priodol ar gyfer rhannu gwybodaeth am ddiogelu. Efallai y bydd gwybodaeth yn cael ei rhannu heb ganiatâd pan fo sail gyfreithiol arall yn berthnasol, yn cynnwys pan fo hyn yn angenrheidiol i gydymffurfio â rhwymedigaeth gyfreithiol, cyflawni tasg gyhoeddus, gwarchod buddiannau allweddol i fywyd neu ddiogelu plentyn neu unigolyn arall. Os ceisir caniatâd, mae'n rhaid iddo fod yn wybodus, yn benodol, yn cael ei roi yn rhydd ac yn gallu cael ei dynnu'n ôl.

5. **Ystyriwch ddiogelwch, lles a budd pennaf y plentyn**. Dylech seilio'r penderfyniad ar ddiogelwch a lles y plentyn ac eraill a allai gael eu heffeithio. Ystyriwch ddymuniadau a theimladau'r plentyn lle bo'n briodol, ond peidiwch â gadael i gais am gyfrinachedd neu wrthod caniatâd atal unrhyw gamau diogelu angenrheidiol.

6. **Rhannwch wybodaeth sy'n angenrheidiol, cymesur, perthnasol, cywir, amserol a diogel.** Rhannwch yr hyn sydd ei angen at ddibenion diogelu yn unig, a dim ond gyda'r bobl neu'r asiantaethau sydd angen gwybod. Gwiriwch gywirdeb, gwahaniaethwch rhwng ffeithiau a barn, rhannwch yn brydlon a defnyddiwch ddull diogel a gymeradwywyd. Mewn argyfwng, rhannwch heb oedi a dilynwch weithdrefnau diogel cyn gynted ag y bo hynny'n ymarferol.

7. **Cadwch gofnod clir o'r penderfyniad a rhesymau**. Cofnodwch a oedd y wybodaeth wedi cael ei rhannu ai peidio, yr hyn a rannwyd, gyda phwy, pryd, pa ddull a ddefnyddiwyd ac at ba ddiben, ynghyd â'r sail gyfreithiol a'r sail resymegol. Os gwneir penderfyniad i beidio â rhannu, cofnodwch y rhesymau ac unrhyw gyngor a gafwyd. Adolygwch y penderfyniad os yw amgylchiadau neu risg yn newid

Atodiad G - Strategaeth Hyfforddiant Diogelu Addysg

Cyngor Sir Ddinbych

Hyfforddiant Diogelu - Cynllun ac Amlinelliad

Mae hyfforddiant diogelu yn hanfodol mewn ysgolion i sicrhau fod pob aelod o staff yn deall eu cyfrifoldeb i ddiogelu plant a phobl ifanc rhag niwed ac i hyrwyddo eu lles. Mae hyfforddiant effeithiol yn rhoi gwybodaeth a hyder i staff allu adnabod arwyddion o gamdriniaeth, esgeulustod neu ddiamddiffynedd, i ymateb yn briodol i bryderon, ac i ddilyn gweithdrefnau diogelu yn gyson. Mewn lleoliad ysgol, lle mae'r staff â chyswllt dyddiol gyda dysgwyr, mae hyfforddiant diogelu o ansawdd uchel o gymorth i greu amgylchedd cefnogol a diogel, mae'n gwella ymyrraeth gynnar ac yn sicrhau bod diogelu yn rhan o ddiwylliant rhagweithiol a rennir, yn hytrach na phroses ymatebol.

Mae Cyngor Sir Ddinbych yn disgwyl i ysgolion gwblhau 3 phecyn hyfforddiant ar wahân ar gyfer Diogelu.

- Hyfforddiant Corfforaethol Sir Ddinbych
- Cadw Dysgwyr yn Ddiogel
- Safonau Hyfforddiant, Dysgu a Datblygu Diogelu Cenedlaethol Gofal Cymdeithasol Cymru

Hyfforddiant Corfforaethol Sir Ddinbych

https://learningiomad.nhs.wales/login/index.php?lang=cy

Mae hyfforddiant diogelu corfforaethol yn orfodol i holl weithwyr Sir Ddinbych ac mae'n rhaid ei adnewyddu bob tair blynedd. Mae modiwl diogelu corfforaethol Sir Ddinbych yn bodloni gofynion safonau hyfforddiant, dysgu a datblygu diogelu cenedlaethol Grŵp A Gofal Cymdeithasol Cymru.

Canllawiau Llywodraethu Cymru – Cadw Dysgwyr yn Ddiogel 2022

http://www.llyw.cymru/cadw-dysgwyr-yn-ddiogel

Mae canllawiau Cadw Dysgwyr yn Ddiogel Llywodraeth Cymru yn ganllawiau statudol a gyhoeddwyd dan Ddeddf Addysg 2002. Mae'n rhaid i ysgolion, cyrff llywodraethu ac awdurdodau lleol roi sylw i'r canllawiau hyn, sy'n golygu bod yn rhaid iddynt ddilyn y canllawiau hyn yn gyfreithiol, oni bai bod rheswm clir a chyfiawnadwy dros beidio â gwneud hynny. Mae Llywodraeth Cymru'n disgwyl i bob lleoliad addysg ddarparu hyfforddiant diogelu rheolaidd, sy'n briodol i'r rôl, yn unol â Chadw Dysgwyr yn Ddiogel. Mae'n rhaid i hyfforddiant alluogi staff i adnabod, ymateb a rhoi gwybod am bryderon yn effeithiol ac mae'n rhaid iddo gael ei sefydlu fel rhan o ddull diogelu ysgol gyfan.

Yn dilyn newidiadau diweddar i ganllawiau statudol Llywodraeth Cymru ar ddiogelu mewn addysg, Cadw Dysgwyr yn Ddiogel, mae yna fodiwlau e-ddysgu i helpu ysgolion a lleoliadau addysg i ddeall eu rolau a'u cyfrifoldebau. https://hwb.gov.wales/

- **Cyflwyniad i Ddiogelu - Cadw Dysgwyr yn Ddiogel - Modiwl 1**

1. Mae’r modiwl hwn wedi’i ddylunio ar gyfer ymarferwyr a gweithwyr proffesiynol sy’n gweithio gyda phlant a phobl ifanc, i ddysgu beth mae ‘diogelu’ yn ei olygu, ac am y rôl bwysig sydd gennych yn cadw dysgwyr yn ddiogel.

- **Rolau a Chyfrifoldebau Diogelu - Cadw Dysgwyr yn Ddiogel - Modiwl 2**

2. Mae’r modiwl hwn wedi’i ddylunio ar gyfer ymarferwyr a gweithwyr proffesiynol sy’n gweithio gyda phlant a phobl ifanc, i ddysgu mwy am eich rôl a’ch cyfrifoldebau o ran cadw dysgwyr yn ddiogel.

- **Astudiaethau Achos Ymarfer Diogelu - Cadw Dysgwyr yn Ddiogel - Modiwl 3**

3. Mae’r modiwl hwn, sydd wedi’i ddylunio ar gyfer ymarferwyr a gweithwyr proffesiynol sy’n gweithio gyda phlant a phobl ifanc, yn edrych ar rai astudiaethau achos. Bydd y rhain yn eich helpu i roi’ch gwybodaeth am gadw dysgwyr yn ddiogel ar waith.

- **Diogelwch Ar-lein i Ymarferwyr - Cadw Dysgwyr yn Ddiogel - Modiwl 4**

4. Mae’r modiwl hwn wedi’i ddylunio ar gyfer ymarferwyr a gweithwyr proffesiynol sy’n gweithio gyda phlant a phobl ifanc, i ddysgu beth mae diogelwch ar-lein yn ei olygu, ac am eich rôl bwysig yn cadw dysgwyr yn ddiogel ar-lein.

- **Diogelwch Ar-lein i Lywodraethwyr - Cadw Dysgwyr yn Ddiogel - Modiwl 5**

5. Mae’r modiwl hwn wedi’i ddylunio ar gyfer llywodraethwyr ysgol, i ddysgu beth mae diogelwch ar-lein yn ei olygu, ac am eich rôl bwysig yn cadw dysgwyr yn ddiogel.

Safonau Hyfforddiant, Dysgu a Datblygu Diogelu Cenedlaethol Gofal Cymdeithasol Cymru

Safonau hyfforddiant, dysgu a datblygu diogelu cenedlaethol

Mae’n rhaid i bob ysgol sicrhau fod pob aelod o staff a phob gwirfoddolwr yn cael hyfforddiant diogelu sy’n briodol ar gyfer eu rôl, yn unol â’r grwpiau diogelu cenedlaethol (A-F) a nodir gan Gofal Cymdeithasol Cymru. Mae Gofal Cymdeithasol Cymru yn arwain ar y Safonau Hyfforddiant, Dysgu a Datblygu Cenedlaethol, sy’n cael eu cefnogi ar draws y sectorau statudol ac yn gysylltiedig â Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 a Gweithdrefnau Diogelu Cymru. Mae Adran 175 Deddf Addysg 2002 yn gosod dyletswydd gyfreithiol ar gyrff llywodraethu ac awdurdodau lleol yng Nghymru i wneud trefniadau i ddiogelu a hyrwyddo lles plant. Mae’r ddyletswydd hon yn ei gwneud yn ofynnol i sicrhau fod staff wedi cael hyfforddiant priodol i adnabod ac ymateb i bryderon diogelu a rhoi gwybod amdanynt fel rhan o’u rôl broffesiynol.

Mae hyfforddiant diogelu yn ddisgwyliad statudol ac yn rhan o ddyletswydd ysgol i warchod plant a hyrwyddo lles.

Mae'n rhaid i ysgolion nodi pa grŵp diogelu y mae pob rôl yn rhan ohono, a sicrhau bod yr hyfforddiant yn bodloni'r canlyniadau dysgu gofynnol ar gyfer y grŵp hwnnw:

- **Grŵp A** – Yr holl staff a gwirfoddolwyr (e.e. gofalwyr, staff gweinyddol, goruchwylwyr amser cinio)
- **Grŵp B** – Staff sy'n gweithio'n uniongyrchol â dysgwyr (e.e. athrawon, cymorthyddion addysgu, staff cefnogi)
- **Grŵp C** – Staff gyda chyfrifoldebau diogelu dynodedig (e.e. Arweinwyr Diogelu Dynodedig, Penaethiaid, uwch arweinwyr)

Pan fo rôl o fewn mwy nag un grŵp, mae'n rhaid i staff gael eu hyfforddi i'r lefel berthnasol uchaf.

Ystyrir bod hyfforddiant diogelu Gofal Cymdeithasol Cymru yn statudol ar gyfer ysgolion oherwydd ei fod y darparu'r safon hyfforddi gofynnol a ddiffinnir yn genedlaethol sy'n galluogi staff i gyflawni dyletswyddau diogelu cyfreithiol rwymol dan ganllawiau statudol a chyfraith addysg Cymru. Er y daw'r term "Grŵp B/C" o Ofal Cymdeithasol Cymru, daw'r gofyniad cyfreithiol o ddeddfwriaeth a chanllawiau statudol y mae'n rhaid i ysgolion eu dilyn, a Grŵp B/C yw'r mecanwaith a ddefnyddir i gyflawni'r dyletswyddau hynny mewn ymarfer.

Arweiniad Estyn ar gyfer arolygu diogelu

https://www.estyn.llyw.cymru/arweiniad-arolygu/arweiniad-atodol-ar-gyfer-arolygu-diogelumewn-ysgolion-ac-ucdau/

Nid yw Estyn yn arolygiaeth gydymffurfio ac nid yw'n arolygu ysgolion ac Unedau Cyfeirio Disgyblion yn erbyn safonau Gofal Cymdeithasol Cymru, ac nid yw eu harolygiadau yn gwirio cydymffurfiaeth yn erbyn y safonau penodol hynny.

Ffocws craidd Estyn yn ystod arolygiad yw effaith y trefniadau diogelu. Y cwestiwn allweddol y maent bob amser yn ei ystyried yw: "A yw plant, staff ac ymwelwyr yn ddiogel yn yr ysgol neu'r Uned Cyfeirio Disgyblion?"

Disgwylir i ysgolion ac Unedau Cyfeirio Disgyblion gydymffurfio â'r canllawiau diogelu statudol a nodir yn y ddogfen "Cadw Dysgwyr yn Ddiogel", ac mae'n rhaid i bob aelod o staff gael hyfforddiant diogelu yn ystod y cyfnod sefydlu ac yn rheolaidd wedi hynny, gyda diweddariadau yn ôl yr angen. Mae arweinwyr yn gyfrifol am sicrhau bod staff yn deall eu cyfrifoldebau ac yn gallu gweithredu'n briodol pan fydd pryderon diogelu'n codi, gan roi sylw arbennig i:

- Ddiwylliant
- Arweinyddiaeth
- Effeithiolrwydd
- Effaith

Amlder a dull ar gyfer hyfforddiant diogelu

Rydym yn deall y pwysau ar ysgolion i ddarparu hyfforddiant diogelu, a byddwn yn amlinellu sail resymegol ar gyfer rhaglen dreigl o sesiynau byrrach ac amlach dros gyfnod o 2-3 blynedd. Mae arweiniad atodol Estyn ar archwiliadau diogelu yn cefnogi dull cymesur a chyd-destunol ar gyfer gwerthuso trefniadau diogelu. Nid yw Estyn yn argymell un model neu amlder a ffefrir ar gyfer hyfforddiant diogelu y tu hwnt i'r disgwyliadau a nodir yn y ddogfen "Cadw Dysgwyr yn Ddiogel". Yn ystod archwiliad, bydd arolygwyr yn trafod trefniadau diogelu gydag arweinwyr, yn adolygu cofnodion ac yn gwerthuso sut mae'r ysgol neu'r Uned Cyfeirio Disgyblion yn sicrhau bod yr hyfforddiant yn effeithiol, yn gyfredol ac yn diwallu anghenion staff.

Mae Estyn yn cydnabod y gellir darparu hyfforddiant diogelu'n hyblyg, cyn belled â bod arweinwyr yn gallu dangos y canlynol:

- Bod yr holl staff yn derbyn hyfforddiant priodol yn ystod y cyfnod sefydlu.
- Bod systemau clir ar waith i sicrhau bod staff yn cael eu diweddaru'n rheolaidd.
- Bod staff yn deall eu cyfrifoldebau diogelu.
- Bod dealltwriaeth glir o sut y bydd staff nad ydynt eto wedi cwblhau'r hyfforddiant llawn yn cael eu cefnogi yn y cyfnod interim.

Yn seiliedig ar drafodaethau mewnol a sgyrsiau, mae'r cylch hyfforddiant diogelu arfaethedig yn cael ei gynnig fel cylch posibl. Gall ysgolion ei ddiwygio i adlewyrchu eu hamgylchiadau unigol, fodd bynnag, mae'n rhaid iddynt ddangos tystiolaeth o unrhyw newidiadau.

BLWYDDYN 1		
	Disgrifiad	Pecyn Hyfforddiant
Tymor yr Hydref	Trosolwg, Hyfforddiant - Rhan 1 a Rhan 2	Gofal Cymdeithasol (Grŵp B)
Tymor y Gwanwyn	Modiwlau 1 a 2 - Cadw Dysgwyr yn Ddiogel	Cadw Dysgwyr yn Ddiogel
Tymor yr Haf	Diogelu Corfforaethol	E-ddysgu (Grŵp A)

BLWYDDYN 2		
	Disgrifiad	Pecyn Hyfforddiant
Tymor yr Hydref	Hyfforddiant - Rhan 3	Gofal Cymdeithasol (Grŵp B)
Tymor y Gwanwyn	Modiwlau 3 a 4 - Cadw Dysgwyr yn Ddiogel	Cadw Dysgwyr yn Ddiogel
Tymor yr Haf	Prevent, neu Drais yn erbyn Merched	LIEF / E-ddysgu Corfforaethol

BLWYDDYN 3		
	Disgrifiad	Pecyn Hyfforddiant
Tymor yr Hydref	Hyfforddiant - Rhan 4	Gofal Cymdeithasol (Grŵp B)
Tymor y Gwanwyn	Prevent, neu Drais yn erbyn Merched	LIEF / E-ddysgu Corfforaethol
Tymor yr Haf	Adolygiad a chrynodeb	

Bydd hyn yn rhoi sylw cyson i ddiogelu bob amser.

BLYNYDDOL - YN CAEL EU CYNNIG YN ÔL YR ANGEN		
	Disgrifiad	Pecyn Hyfforddiant

Tymor yr Hydref	Hyfforddiant Grŵp C	Gofal Cymdeithasol (Grŵp C)

Hyfforddiant Sefydlu

Yn ystod y cyfnod sefydlu, mae'n rhaid i athrawon yng Nghymru dderbyn hyfforddiant diogelu ar unwaith, cwblhau hyfforddiant diogelu Grŵp A ac ymgysylltu â Grŵp B, deall rolau a gweithdrefnau lleol, a bod yn barod i adnabod, ymateb, cofnodi ac adrodd ynghylch pryderon diogelu. Mae'r gofynion hyn yn deillio o ganllawiau statudol a safonau hyfforddiant cenedlaethol ac mae eu heffeithiolrwydd yn cael eu gwerthuso gan Estyn fel rhan o drefniadau diogelu ysgolion.

Wrth ddechrau yn y swydd, mae'n rhaid i athrawon dderbyn hyfforddiant diogelu sy'n sicrhau eu bod yn deall:

- Polisïau diogelu ac amddiffyn plant yr ysgol
- Pwy yw'r Unigolyn Diogelu Dynodedig a'r dirprwyon
- Sut i adnabod arwyddion o gamdriniaeth, esgeulustod a niwed
- Sut i ymateb a rhoi gwybod am bryderon neu ddatgeliadau
- Sut i ddilyn Gweithdrefnau Diogelu Cymru

Mae'r gofyniad hwn wedi'i nodi yn y ddogfen *Cadw Dysgwyr yn Ddiogel,* y mae'n rhaid i ysgolion roi sylw iddi fel canllawiau statudol. Mae canllawiau Llywodraeth Cymru yn nodi'n glir bod yn rhaid cynnal cyflwyniad diogelu fel rhan o gyfnod sefydlu gweithiwr newydd, cyn neu'n syth ar ôl dechrau yn y swydd. Ni ddylai staff weithio gyda dysgwyr heb oruchwyliaeth nes eu bod yn deall:

- Pwy yw'r Unigolyn Diogelu Dynodedig
- Sut i adnabod pryderon a rhoi gwybod amdanynt
- Gweithdrefnau diogelu ac amddiffyn plant yr ysgol

Mae'r disgwyliad hwn wedi'i nodi yn y ddogfen *Cadw Dysgwyr yn Ddiogel,* y mae'n rhaid i ysgolion roi sylw iddi fel canllawiau statudol.

FEL RHAN O'R CYFNOD SEFYDLU, MAE'N RHAID I STAFF SY'N DOD I GYSYLLTIAD

UNIONGYRCHOL Â PHLANT GWBLHAU'R MODIWLAU CADW DYSGWYR YN DDIOGEL A'R MODIWLAU E-DDYSGU CORFFORAETHOL AR UNWAITH A'U CWBLHAU O FEWN YR HANNER TYMOR CYNTAF AR ÔL DECHRAU?

MAE'N RHAID I STAFF NAD YDYNT YN DOD I GYSYLLTIAD Â PHLANT GWBLHAU'R HYFFORDDIANT DIOGELU CORFFORAETHOL CYN DECHRAU

Gwerthuso ac Effeithiolrwydd

Mae Cadw Dysgwyr yn Ddiogel 283/2022 yn nodi: -

"Dylai'r awdurdod lleol fonitro cydymffurfiaeth ysgolion a gynhelir â'r canllawiau hyn, yn arbennig o ran bodolaeth a gweithrediad polisïau a gweithdrefnau priodol a hyfforddiant staff, gan gynnwys yr unigolyn uwch gyda chyfrifoldeb dynodedig ar gyfer diogelu. Dwyn unrhyw ddiffygion i sylw corff llywodraethu'r ysgol a'u cynghori ynglŷn â'r camau sydd eu hangen i'w datrys".

"Gweithio i sicrhau bod sefydliadau sy'n gweithio neu'n cael cyswllt â phlant yn gweithredu arferion recriwtio ac adnoddau dynol sy'n ystyried yr angen i ddiogelu a hyrwyddo lles plant".

Cynllunio ar gyfer y dyfodol

Cyngor a Chefnogaeth i Ysgolion - Arolygon gan Estyn

Byddwn yn sicrhau lle mae Estyn yn gwneud argymhellion o ran gwelliannau diogelu neu feysydd sydd angen sylw fel rhan o gynllun gweithredu ar ôl yr arolwg yn yr ysgol, bydd yr awdurdod addysg yn cynorthwyo'r ysgol gyda hyn a rhoi cynlluniau ar waith i fonitro newid sy'n bodloni'r awdurdod, Estyn, a'r esgobaeth lle bo'n berthnasol. Bydd hyn yn cynnwys cynnig cefnogaeth barhaus i'r ysgolion hynny mewn mesurau arbennig neu sydd â chynlluniau gweithredu ar ôl arolwg i fynd i'r afael â'r materion a amlygwyd yn adroddiad arolwg yr ysgol.

Gwerthuso ac Effeithiolrwydd

- Bydd yr archwiliad diogelu yn cael ei adolygu i adlewyrchu unrhyw newidiadau mewn canllawiau, ynghyd ag unrhyw adolygiad o ddiogelu gan ymgynghorwyr allanol a gomisiynwyd gan y gwasanaeth addysg a'r adroddiad blynyddol i Fwrdd Rhanbarthol Diogelu Plant Gogledd Cymru.
- Caiff gwybodaeth o'r archwiliad ei mewnbynnu i archwiliad adran 28 a ddarperir i Fwrdd Rhanbarthol Diogelu Plant Gogledd Cymru o ran pob asiantaeth sy'n gweithio gyda phlant yn Sir Ddinbych ar eu heffeithiolrwydd wrth ddiogelu plant.
- Effeithiolrwydd darpariaeth hyfforddiant – mae ffurflenni gwerthuso'n cael eu llenwi ar ddiwedd pob hyfforddiant a bydd yr wybodaeth yn parhau i gael ei hadolygu'n flynyddol yn ychwanegol at unrhyw ymateb uniongyrchol y gellir ei weithredu.
- Mae hyn yn darparu gwybodaeth ddefnyddiol ar gyfer adolygiad parhaus y strategaeth hyfforddiant ac unrhyw newidiadau i'r cynllun hyfforddi.
- Mae hyn yn darparu gwybodaeth ddefnyddiol ar gyfer adolygiad parhaus y cynllun hyfforddi.
- Bydd yr adborth o'r ffurflenni gwerthuso'n cael ei gynnwys yn yr adroddiad blynyddol i Fwrdd Rhanbarthol Diogelu Plant Gogledd Cymru.

Atodiad H – Manylion Cyswllt Porth y Gwasanaethau Plant

Bydd y tîm hwn yn gyfrifol am ymateb i'r holl geisiadau am wybodaeth a chyngor ynghyd â rheoli atgyfeiriadau sy'n cael eu hanfon sy'n gysylltiedig â phlant, pobl ifanc a'u teuluoedd. Bydd angen i unrhyw ymholiadau sy'n ymwneud ag oedolion yn unig gael eu cyfeirio i'r Pwynt Mynediad Sengl newydd.

Gellir canfod y manylion cyswllt ar gyfer y timau isod.

Ymholiadau neu atgyfeiriadau sy'n ymwneud â *Phlant*	Ymholiadau neu atgyfeiriadau sy'n ymwneud ag *Oedolion*
Porth Cefnogi Plant a Theuluoedd **Ffôn: 01824 712200** **Tîm Dyletswydd Argyfwng Tu Allan i Oriau Swyddfa: 0345 0533116** **E–bost:** **cfsgateway@denbighshire.gov.uk**	**Un Pwynt Mynediad (Oedolion)** **Ffôn: 0300 4561000** **E-bost:** **spoa@sirddinbych.gov.uk**

Bydd llif gwybodaeth reolaidd rhwng y ddau dîm o ran teuluoedd diamddiffyn. Fodd bynnag, os bydd ymholiad neu atgyfeiriad yn ymwneud â phlant ac oedolion, byddai'n ddefnyddiol copïo unrhyw negeseuon e-bost i'r ddau gyfeiriad.